У нумары: ШТО ТАКОЕ ФІЛАСОФІЯ — Беларусы ў студзеньскім паўстанні — З ПІСЕМ ЗЕМЛЯКОЎ

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 8 (365) | ГОД VIII | 24 ЛЮТАГА 1963 ГОДА | ЦАНА 60 ГР

Фота. Г. Рагазінскі

М. ХМЯЛЕЎСКІ

НА ЎЗДЫМЕ

Калі вы думаеце, што Дуброўшчына і далей адсталая па сельскагаспадарчай прадукцыі, дык моцна памыляецеся. Зараз Дуброўшчына зусім не такая, якая была перад вайною. Яна нават ужо іншая, чым 5 або 6 год таму назад.

Што? Не верыце? Думаеце, што і цяпер сялян Дуброўшчыны трэба агітаваць за мінеральнымі ўгнаеннямі? Не, ужо не трэба. Ужо ўсе гаспадары вераць у жыццедайную сілу мінеральнага «парашка». Ужо не трэба нават пераконваць гаспадароў адносна вапнавання глебы. У мінулым годзе нават не хапіла б для ўсіх павятовага прыдзелу вапны. Вапнуюць глебу зараз ва ўсіх вёсках. За прыклад возьмем невялікія Хілімоны. Пяць год таму назад у гэтай вёсцы ніхто не ведаў, што землі іх кіслыя і што гэта зніжае ўраджай. У 1962 годзе ўжо жыхары Хілімон вывезлі на свае палі 36 тон вапны.

А калі запытаеце, як справа выглядае на Дуброўшчыне з пасевамі кукурузы, адказ будзе станоўчы. Зараз не смяюцца з яе, не называюць палітычнай раслінай, а з кожным годам павялічваюць плошчу пасеваў. І калі параўнаць 1957 год з 1962 адносна пасеву кукурузы, дык зразу ўбачым незвычайныя перамены. У 1957 годзе ва ўсім павеце пад кукурузай было толькі некалькі гектараў зямлі. А ў 1962 годзе засеяна ёю 88 гектараў. На 1963 год запланавана гаспадарамі пад пасеў кукурузы 170 гектараў зямельных угоддзяў.

У чым справа? Чаму такімі хуткімі тэмпамі ўзрастае пасяўная плошча кукурузы? А вось чаму. Хлебаробы Дуброўшчыны самі пераканаліся, што кукуруза значна

(Працяг на стар. 5)

ПАЧЫНАЮЦЦА АГЛЯДЫ АМАТАРСКІХ ТЭАТРАЛЬНЫХ КАЛЕКТЫВАЎ

Згодна з планам фестывалю аматарскіх тэатральных калектываў нацыянальных меншасцей, Беларускае грамадска-культурнае таварыства супольна з павятовымі аддзеламі культуры і асветы ад дня 24 лютага пачынае праводзіць павятовыя агляды беларускіх тэатральных калектываў. Падрыхтоўчая праца калектываў, якая пачалася ў канцы мінулага года, набліжаецца да канца. З кожнага павета выступіць да павятовых аглядаў 5—6 калектываў. Мэтай павятовых аглядаў з'яўляецца выбар аднаго з лепшых калектываў у павеце на ваяводскі агляд у Беластоку, на якім будзе выбраны калектыў, які будзе рэпрэзэнтаваць беларускую меншасць на цэнтральным аглядзе. Цэнтральны агляд адбудзецца ў маі гэтага года ў Варшаве. Калектывы, якія прымаюць удзел у фестывалі, атрымаюць дыпломы Міністэрства Культуры і Мастацтва. Лепшыя калектывы атрымаюць узнагароды.

М. Л.

Васіль Гусціновіч

СНЕЖНЫЯ РУЧНІКІ

На калінах, парваўшы цянёты,
Што ўсю раніцу іней сплятаў,
Вецер белыя гурбы-сумёты,
Як сувой палатка, разматаў.

А завеі — зусім не драмалі —
Беглі полем — маталі клубкі.
На дубы і на хвоі упалі
І, здаецца, вісяць ручнікі.

Яны свецяцца ярка, іскрыста,
Свежай беллю прыгожы сваёй.
Кожны з іх накрухмалены, чысты,
Нібы вымыты маці маёй.

Я. ЦЯЛУШЭЦКІ

ПЕДАГОГ

Міхась Івацік — гэта чалавек, якіх многа знойдзеш сярод простых і шчырых людзей. Па прафесіі ён з'яўляецца настаўнікам. Раней працаваў у горадзе. Міналі гады і стары педагог вярнуўся працаваць у сваю родную вёску. Многа чаго перажыў гэты чалавек у сваім жыцці. Цярпеў нягоды, нястачы. З рук яго выйшла ў свет многа людзей. А Міхась Івацік цяпер не раз з гонарам успамінае аб светлым і радасным жыцці сваіх выхаванцаў. А трэба ж адзначыць, што многія з іх гэта дактары, інжынеры, тэхнікі, афіцэры і многія маюць іншыя прафесіі, якіх нялёгка пералічыць. А ўсе яны пазнавалі свет і ставілі першыя крокі ў жыцці пад наглядам гэтага працалюбівага і прыгожага душой чалавека. Ён першы быў кавалём іх гарачых маладых сэрц і другім бацькам.

Многае бачыў на сваім жыццёвым шляху сённяшні педагог стараляўкоўскай сямікласнай школы, які не гледзячы на свой амаль 70-гадовы ўзрост, працуе выкладчыкам рускай мовы і біялогіі ў старэйшых класах. Сваім жаданнем і нястомнай воляй ён пакарае старасць і, быццам юнак, пераадольвае цяжкасці жыцця. Калі толькі аб гэтым скажам аб Міхасю Іваціку, дык гэта быў бы яго не поўны вобраз. Заўсёды разам з Міхасём Івацікам па ўсіх каляінах яго жыцця ў пары ішла скрыпка і песня. Аднойчы давялося мне паслухаць на навагодняй урачыстасці ў школе, як ён іграе на скрыпцы, як выконвае старынныя народныя песні. Прызнаюся, што яны мяне зачаравалі. Калі пачаў іграць на скрыпцы, не памятае. Іграць пачаў з самых маладых год, калі пасвіў статак на шырокіх прылясных лугах над Нараўкай. І вось тады не раз Міхась іграў на вечарынах. Ён не толькі іграе на скрыпцы, але і на мандаліне, і на гітары. Не адстае ад сучаснай мелодыі. Не раз летам можна ўбачыць Міхася Іваціка ў сваім садзе. Тут на кожнай галіне іншы сорт

(Працяг на стар. 7)

ЛІСТОЎКА КПЗБ

«28 лістапада стае перад судом адзін з арганізатараў і правадыроў разгромленай польскім фашызмам 100 тысячнай беларускай рабоча - сялянскай грамады Браніслаў Тарашкевіч.

...Працоўныя сяляне Заходняй Беларусі! Арганізуйце масавыя палітычныя забастоўкі супроць рэдукцыі працы і заробкаў. Тысячамі прыязджайце з усіх куткоў Заходняй Беларусі ў Вільню і там разам з рабочымі пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі выступайце перад судом з дамаганнем: «Звольніць Браніслава Тарашкевіча і яго таварышоў».

Гэтыя некалькі сказаў узятыя з лістоўкі, друкаванай Цэнтральным камітэтам КП Заходняй Беларусі ў кастрычніку 1932 года. Зараз гэта ўжо гісторыя, а лістоўка гэта такі дакумент, якіх мала захавалася. Розныя такія дакументы, звязаныя з рэвалюцыйным рухам даваеннай Польшчы, збірае музей рэвалюцыйнага руху ў Беластоку. Калі каму здарыцца знайсці ў будынках, асабліва якія разбіраюць, якія небудзь — лістоўкі, газеты, запісы, рукапісы, неабходна захаваць іх і скантактавацца з гэтым музеем.

Вышэй успомненую лістоўку ЦК КПЗБ прыпадкова знайшоў у саломе Хведар Сац падчас разбірання шопкі ў свайго пляменніка Левана Саца. Абодва жывуць яны ў Гайнаўцы на вуліцы Горнай. Тут за санацыі быў цэнтр раённага камітэта КПЗБ. Тут у будынках жыхароў былой вёскі Горна (зараз вуліца Гайнаўкі) перахоўвалася палітычная літаратура. Найбольш яна перахоўвалася ў Хведара Саца, быўшага некалькі год членам Гайнаўскага камітэта КПЗБ.

мх

Універсальны пагрузчык «ТП—2» у комплексе з самаходным шасі. (Да «Вучоны і вытворчасць», стар. 2)

АБ ЖЭНЕВЕ БЕЗ ЗАХАПЛЕННЯ

Справа тут, зразумела, не ў самой Жэневе, ці цудоўным Леманскім возеры, выклікаючым захапленне, нягледзячы нават на яго лядовае пакрывала. Гаворка тут, у нашым выпадку, аб канферэнцыі Камітэта па раззбраенню 18 дзяржаў, які распачаў сваю працу 12 лютага ў Жэневе. Менавіта тое, што адбываецца на пасяджэннях Камітэта, не выклікае залішняга захаплення, хаця з яго працай свет спалучае свае надзеі на разрадку, калі ўжо не на ліквідацыю гонкі ўзбраення.

Прыпомнім коратка, што Камітэт па раззбраенню засядаў ужо на працягу рада месяцаў у мінулым годзе. 20 снежня 1962 года быў аб'яўлены святочны перапынак. Гэты час меў быць аднак выкарыстаны для размоў паміж СССР, ЗША і Вялікабрытаніяй, г.зн. паміж тымі дзяржавамі, якія маюць нуклеарную зброю. І сапраўды, размовы такія адбыліся. Трэба нават адзначыць, што прынеслі яны ў выніку больш эфектаў, чым доўгія дыскусіі ва ўлонні самога Камітэта 18 дзяржаў. На пачатку гэтага года прэм'ер СССР М. С. Хрушчоў і прэзідэнт ЗША Дж. Кенедзі абмяняліся нават пісьмамі, якіх значэнне было вялікае. З лістаў кіраўніка савецкага ўрада вынікала, што СССР ідзе насустрач заходнім жаданням, згаджаючыся на абсталяванне на сваёй тэрыторыі скрынак з апаратамі, выяўляючымі нуклеарныя выбухі, і на правядзенне 2—3 інспекцый у год. Лісты Кенедзі дацэньвалі гэты кампрамісны крок савецкага ўрада, хаця ЗША і хацелі б абсталявання большай колькасці такіх скрынак і правядзенне большай колькасці інспекцый. З лістаў прэзідэнта Злучаных Штатаў вынікала, што іх аўтар бачыць магчымасці паспяховага заканчэння гэтых размоў.

Гэта ўсё магло выклікаць думку, што зараз Захад зробіць кампрамісны крок і што паразуменне аб забароне ядзерных выпрабаванняў, як уступ да ўсеагульнага раззбраення, будзе заключана. З такой менавіта надзеяй мы чакалі на ўзнаўленне жэнеўскіх размоў. Тым часам нашыя надзеі лопнулі, як бурбалка, і то яшчэ некалькі дзён перад 12 лютага. Злучаныя Штаты паказалі ізноў сваё збройнае аблічча ў той час, калі, падрыхтоўваючыся да канферэнцыі, распачалі адначасова серыю новых ядзерных выпрабаванняў на пустыні Нявада.

Гэта была першая нечаканасць. Пасля з'явіліся новыя. Вось, напрыклад, Вашынгтон аб'явіў камюніке аб тым, што неўзабаве выйдзе ў Міжземнае мора тры атамныя падводныя караблі з ракетамі «Палярыс», а таксама падрыхтуе там для вялай флатыліі гэтых караблёў марскія базы ў Іспаніі або на Сіцыліі. Па-другое, амерыканцы падрыхтоўваюцца да замянення некалькіх сот рэактыўных самалётаў, размешчаных у еўрапейскіх і афрыканскіх базах, новымі звышгукавымі рэактыўнымі бамбардзіроўшчыкамі, радыус дзеяння якіх да 19 тысяч кіламетраў. Усё гэта сведчыць аб ілжывасці амерыканскай палітыкі.

Першых дзесяць дзён працы Жэнеўскай канферэнцыі былі доказам, што Злучаныя Штаты зацягваюць справу. Сведчыць аб гэтым, напрыклад, адсутнасць якога-небудзь націску на Францыю, якая, так як і ў мінулым годзе, не прыслала ў Жэневу сваёй дэлегацыі. Здаецца, што адсутнасць Францыі з'яўляецца нават на карысць Злучаных Штатаў. Непрымушаны яны шукаць прынамсі спецыяльнай матывіроўкі для сваёй дэструктыўнай пазіцыі.

Зразумела, насуперак надзеям, выплываючым з пісьма Кенедзі, амерыканская дэлегацыя ў Жэневе стаіць цвёрда на грунце сваіх старых прапаноў. Хоча яна найменш 8—10 інспекцый на тэрыторыі СССР і сем сейсмічных скрынак. Азначае гэта, што ў адказ на кампраміс Савецкага Саюза заходнія дзяржавы робяць не крок наперад, а адступаюць. У гэтых умовах цяжка гаварыць з аптымізмам аб перспектывах жэнеўскіх размоў. У такіх умовах толькі новая ініцыятыва прадстаўнікоў васьмі нейтральных краін, прымаючых удзел у пасяджэннях, магла б, мабыць, злагодзіць пазіцыю Захаду і накінуць яму пагадненне аб забароне ядзерных выбухаў. Таму на нейтральныя краіны ў Жэневе звернута цяпер уся ўвага.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Весткі БССР

ВУЧОНЫ І ВЫТВОРЧАСЦЬ

Людзі завіхаліся каля машыны. Яны рыхтавалі новы магутны агрэгат — універсальны пагрузчык «ТП—2» да доследаў. Апрача людзей, занятых падрыхтоўкай, сюды прыбылі вядомыя вучоныя, многія спецыялісты Беларусі. Канструкцыя новай машыны сапраўды прадстаўляе цікавасць. Яна выгадна адрозніваецца ад канструкцый усіх раней існаваўшых пагрузчыкаў.

Машына, у адрозненне ад сваіх папярэдніц, забяспечвае бесперапынную пагрузку. Дасягнута гэта дзякуючы спецыяльнаму механізму — захопам, якія імітуюць працу рук чалавека. Замест вялікага пальца рукі машына мае валік, а замест астатніх чатырох пальцаў — чатыры захопы, працуючыя пазменна. Падыходзіць такі пагрузчык, напрыклад, да ссыпанай на зямлі бульбы, захоплівае яе сваімі «пальцамі» і накіроўвае на стужку транспарцёра. А каб бульбы не пашкодзіць (пальцы металічныя), на пальцы нацягваюцца гумовыя «рукавіцы». Новы агрэгат пры замене рабочага органа з такім жа поспехам можа быць выкарыстаны для пагрузкі самых розных грузаў — бульбы, мяшкоў з зернем, мінеральнага ўгнаення, зямлі, зляжалага гною і іншых

Доследы паказалі добрыя эксплуатацыйныя якасці пагрузчыка «ТП—2». Па выдайнасці ён замяняе працу 24 рабочых. Пагрузчык навешваецца на трактар «Беларусь» і абслугоўваецца адным чалавекам — трактарыстам.

Універсальны пагрузчык «ТП—2» — гэта не адзінае вынаходства старшага навуковага супрацоўніка інстытута торфу Акадэміі Навук БССР Анатоля Цішковіча. З першых самадзейных крокаў у навуку ён заўсёды звязваў і звязвае сваю навуковую працу з патрабаваннем вытворчасці. Яшчэ ў аспірантуры А. Цішковіч напісаў дысертацыю, у якой па-новаму распрацаваў пытанне аб пошуках і даследваннях тарфяных месцанараджэнняў. Ён даказаў, што існуючы метад даследванняў мае сур'ёзныя недахопы. Справа ў тым, што папярэдні буравы інструмент выцягваў пробы торфу асобнымі кавалкамі малой вышыні. Гэта не давала магчымасці дакладна акрэсліць пераходы адных слаёў у другія. Анатоль Цішковіч распрацаваў бур новай канструкцыі, які выцягвае пробы з тарфяных залежаў у выглядзе аднаго слупка патрэбнай таўшчыні і з дакладна ўстаноўленай глыбіні. Пры гэтым не парушаецца натуральная вільготнасць торфу і яго структура.

Вывучэнне ўсіх слаёў торфу значна пашырыла магчымасць яго выкарыстання ў народнай гаспадарцы. На новы бур тады яшчэ малады вучоны атрымаў першае аўтарскае пасведчанне Камітэта па справах вынаходстваў і адкрыццяў пры Савеце Міністраў СССР. А цяпер іх у А. Цішковіча ўжо пяць.

Зараз вучоны распрацоўвае новыя віды эфектыўных арганічных угнаенняў на тарфяной базе, даследуе

(Працяг на стар. 5)

Анатоль Цішковіч (злева) і галоўны інжынер канструктарскай групы інстытута торфу Уладзімір Уліцін за распрацоўкай новых дэталяў да пагрузчыка «ТП—2».

Хроніка БГКТ

■ Зараз праводзіцца рамонт памяшкання Галоўнага праўлення. Працягнецца ён аж да красавіка. У выніку гэтай перабудовы ў будынку Таварыства будзе вялікая зала. Яе можна будзе выкарыстаць на дэманстрацыю фільмаў, на выступленні мастацкіх калектываў, на розныя нарады і г.д.

■ Нядаўна эстрада БГКТ «Лявоніха» дала канцэрт у вёсцы Ласінка на Гайнаўшчыне. «Такое прыгожае выступленне надоўга застанецца ў памяці нашых жыхароў, якія складаюць эстрадзе шчырую падзяку», — піша з Ласінкі Васіль Аксенцюк.

■ 14 лютага аддзел БГКТ у Гайнаўцы арганізаваў спатканне з рэд. Мацеем Канапацкім, які расказаў прысутным аб сваёй працы як журналіста «Нівы» і аб працы рэдакцыі.

■ 15 лютага адбылося пасяджэнне праўлення гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку, на якім была абмеркавана праца аддзела за 1962 год і накрэслены план працы на 1963 год.

■ Гурток БГКТ у Пяньках (Беластоцкі павет) супольна з гуртком вясковых гаспадынь арганізаваў нядаўна ў сваёй вёсцы кулінарны курс.

■ Гарадскі аддзел БГКТ у Беластоку папоўніў кніжны фонд сваёй бібліятэкі кніжкамі руска-савецкай літаратуры ў колькасці 896 экземпляраў, якія перадала бібліятэка ваяводскага асродка партыйнай прапаганды.

■ Нядаўна адбыўся сход гарадскога гуртка БГКТ у Гайнаўцы. Зместам сходу было: 1. Справаздача з дзейнасці гуртка за 1962 год і 2. Зацвярджэнне плану працы на 1963 год.

■ Гурток БГКТ у Пашкоўшчыне (Бельшчына) на апошнім сваім сходзе выбраў новае праўленне.

■ 16 лютага гурток БГКТ у Піражках (Сакольшчына) на сцэне сваёй школы выступіў з п'есай Я. Купалы «Прымакі». Салісты Уладзімір Алекша і Люда Міхневіч выканалі некалькі беларускіх і рускіх песень.

■ Нядаўна гурткі БГКТ у Нурцы, Аўгустове і Катлах (Бельшчына) на сваіх сходах абмеркавалі сваю дзейнасць за 1962 год і апрацавалі план працы на бягучы год.

Спорт

Калі гаварыць аб мінулай нядзелі, немагчыма абыйсці боксу. І так, варшаўская «Легія» перамогай над «Блакітнымі» з Кельцаў запэўніла сабе званне чэмпіёна краіны і далейшыя гульні маюць для не толькі прэстыжовы характар. Дарэчы, падчас спаткання гэтых каманд келецкія баксёрскія ўлады нарэшце ўрачыста развіталіся з Драгашам, які выступаў у «Блакітных» у якасці баксёра і адначасова трэнера.

У Варшаве на агульнапольскай нарадзе баксёрскага актыву прыняты важныя пастановы, накіраваныя на ахову здароўя спартсменаў. Між іншым пастаноўлена, што боксам можна займацца толькі пасля заканчэння 16 год, што пасля трох чарговых накаўтаў баксёр не мае права больш выступаць на рынгу. што ў выпадку кантузіі ў часе барацьбы аб спыненні паядынку вырашае лекар, а не суддзя. Урэшце ўстаноўлен строгі ліміт паядынкаў.

Непераможны дагэтуль паход баксёраў беластоцкай «Гвардыі» ў напрамку II лігі спыніўся. Ножку падставіў лодзінскі «Арол», выйграўшы ў сябе з беластачанамі 12:8. Цяпер ён высунуўся на першае месца, і хоць апярэджвае гвардыйцаў толькі на ачко, невядома ці ўдасца беластачанам абагнаць лодзінцаў.

Затое беластоцкія юніёры прасоўваюцца без перашкод. У чарговай сустрэчы на Кубак ГККФ і Т яны выйгралі на выездзе з ольштынскімі баксёрамі 12:10. Прыпомнім, што папярэдні выяздны паядынак з такой магутнай баксёрскай акругай, якой, несумненна, з'яўляецца Гданьск, закончыўся таксама перамогай беластачан. Што ж, пабачым, як далей будзе, бо ў беластоцкім боксе нічога невядома, калі нават усё ідзе як найлепш. Ды ці толькі ў боксе?

Аут

АСТАЕЦЦА АДНО

У назначаны дзень Аскер з'явіўся ў кабінеце начальніка і выклаў свой план.

Генерал доўга думаў. Усё ў гэтым плане было смелае і незвычайнае.

— Значыць, Ланге? — адазваўся нарэшце Лыкаў.

— Так, таварыш генерал. Менавіта ён, а не Хоман, хоць, напэўна, падышоў бы і той. Але Георг Хоман — перабежчык. Ён і перабежчык, і камуніст, і сам падрадзіўся...

Лыкаў кіўнуў.

— Некалькі дзён назад, — працягваў Аскер, — у работнікаў палкоўніка Чыстава я знаёміўся з наметкамі па закідцы мяне ў Остбург. Яны нічым не маглі мяне пацешыць.

— Я ведаю.

51

— Запрапанавалі два варыянты. У першым выпадку закідка робіцца ў раён Гамбурга, а ўжо адтуль, праз нейкі час я самастойна...

— Гэта выключана.

— І другі варыянт — чакаць. Чакаць, пакуль не створацца неабходныя ўмовы для закідкі непасрэдна ў Остбург. А гэта — некалькі месяцаў. Доўга.

— Доўга, — кіўнуў Лыкаў. — Столькі чакаць не можам. Нашы апаскі пацвярджаюцца. Да розных архіваў фашыстаў вялікую цікавасць выяўляе адна іншаземная разведка. Карацей, можа здарыцца, што ў нас з'явіцца сапернік. Да таго надта актыўны. Вы разумееце?

— Так.

Памаўчалі.

— Таварыш генерал, — асцярожна сказаў Аскер, — ці мне нічым не можа памагчы група, якая дзейнічае ў Карлслусце?

Лыкаў рэзка качнуў галавой.

— Ні ў якім выпадку. Аб іх і забудзьце. — Ён направіўся: — Пакуль забудзьце. Не выключана, што давядзецца дзейнічаць разам. Але гэта — потым, не цяпер. Яны ў такім становішчы... Словам, з'яўленне новага чалавека, найменшая недакладнасць — і правал. Загубім і вас і іх.

— Тады астаецца адно — прыняць мой план.

— Я таксама схільны так думаць, — сказаў Лыкаў. — Але я яшчэ падумаю. Гутарку прадоўжым потым. А раніцай прышліце да мяне Ланге.

52

СУМНЕННІ ЛАНГЕ

Дазвол на ўдзел Герберта Ланге ў аперацыі быў атрыман. І тады Аскер упершыню пагаварыў з немцам шчыра аб усім. Ланге расхваляваўся.

— І вы сапраўды верыце мне? — сказаў ён. — Адказвайце, пане...

— Вы можаце гаварыць мне «таварыш».

— Мы разбурылі тысячы савецкіх гарадоў і вёсак, кроў вашых людзей льецца ракой, а вы са мною... так!

— Ад нямецкай бомбы загінула мая сястра. У генерала, з якім вы гутарылі, забіты на вайне адзіны сын.

— Вы можаце на мяне поўнасцю лічыць, — горача сказаў Ланге. — Толькі скажыце, дзеля ўсяго святога: поўнасцю давяраеце мне, ці я буду толькі прыладай?

— Я сваё жыццё давяраю вам, таварыш Герберт, — сказаў Аскер.

НОЧЧУ — ВЫЛЕТ

І вось Аскер зноў у кабінеце генерала Лыкава. Ён сёння апошні дзень у Маскве, на сваёй зямлі. Ноччу — вылет. Туды, за лінію фронта, у далёкі Остбург.

53

БЕЛАРУСЫ Ў СТУДЗЕНЬСКІМ ПАЎСТАННІ

ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

У «Ніве» ад 28 студзеня 1962 года было апублікавана інтэрв'ю з унучкамі Ф. Багушэвіча — Станіславай Тамашэўскай і Канстанцыяй Пшэднікоўскай. Як расказвала нам С. Тамашэўская, у Кушлянах знаходзіўся паўстанцкі мундзір яе дзеда. Жонка паэта з вялікай руплівасцю ахоўвала гэты мундзір, які ляжаў у куфры. У час вясенніх парадкаў, якраз у гадавіну смерці Багушэвіча, яна вымала зляжалую за зіму вопратку, каб яе праветрыць. І гэта былі, як адзначае ўнучка паэта, урачыстыя хвіліны.

Мусіць не падлягаючым сумненню доказам, што беларускі паэт з'яўляўся студзеньскім паўстанцам, быў факт, што яго жонка — Габрыеля Шклёнік — атрымлівала пасля першай сусветнай вайны ад Саюза паўстанцаў 1863 года пенсію. Аб гэтым паведаміла нас другая ўнучка паэта Канстанцыя Пшэднікоўская. У падтрымку гэтым выказванням ідуць асабістыя ўспаміны швагра Янкі Купалы Вінцэнта Станкевіча, аб якім мы пісалі ў 51—52 нумарах «Нівы» за 1962 год. В. Станкевічу пашчаслівілася наведаць паэта ў Кушлянах у 1898 годзе. У час гэтых сустрэч Багушэвіч любіў вяртацца ўспамінамі да Студзеньскага паўстання, а часам нават расхажваў у сваім паўстанцкім мундзіры. Швагер Купалы добра прыпамінае, што, знаходзячыся ў гасцях Кушлянах, бачыў паўстанцкія медалі паэта.

Гэта ўсё вельмі каштоўныя для нас сведчанні. Яны дапаўняюць прывабны вобраз Францішка Багушэвіча — паэта - патрыёта, які бачыў сваё прызначэнне не толькі ў служэнні пяром, але і ў нясенні ахвяры са сваёй крыві, калі толькі гэтага патрабавалі інтарэсы народа.

Не можам тут абмінуць і друкаваных крыніц аб удзеле беларускага песняра ў падзеях 1863 года. Вось вядомы беларускі даследчык Сцяпан Александровіч знаёміць у сваёй кнізе п.з. «Старонкі братняй дружбы» (Мінск, 1960) з артыкулам польскага публіцыста Напалеона Роўбы, які ў змешчаным у 1906 г. на старонках віленскай газеты «Кур'ер літоўскі» артыкуле пра Багушэвіча «Паэт Белай Русі» ўдакладняе месца, у якім ён змагаўся ў радах паўстанцаў. Аказваецца, Багушэвіч прымаў удзел у баях супраць царскіх войск на Сувальшчыне, у Аўгустоўскіх лясах. Тут у час адной са збройных сутычак з ворагам быў паранены і апынуўся ў доме жыхароў тамашніх аколіц нейкіх Крушэўскіх. Пазней яны дапамаглі паэту тайком вярнуцца ў Вільню. Як вядома, паэту ўдалося пазбегнуць царскіх рэпрэсій пасля паражэння паўстання. С. Александровіч тлумачыць гэта тым, што на Сувальшчыне ніхто беларускага паўстанца не ведаў і таму яго сляды аб удзеле ў баях зацерліся.

Я б хацеў звярнуць увагу чытачоў «Нівы» на вельмі цікавы верш Ф. Багушэвіча, які захоўваецца зараз побач з яго лістамі да Элізы Ажэшкі ў архіве пісьменніцы ў Варшаве. Змест гэтага кароткага верша знамянальны. Магчыма, што быў напісаны як водгук на жудасныя прачледванні царом зняволеных польскіх паўстанцаў у Сібіры:

A czy znasz ty, bracie młody...?
O, ja nie znam, bom ja stary;
Lecz północne znam obszary:—
Lena, Amur i Pieczora,
I te bagna i jeziora,
I te góry, i te stepy...
I podziemne wielkie sklepy,
Gdzie twych przodków prochy giną;
Za uroczą, za jedyną.
Tę skazaną dziś na mękę...
A czy znasz ty tę piosenkę?...

На баку ад Студзеньскага паўстання не застаўся і бацька Францішка Багушэвіча — Казімір, не засталіся яго браты — Апалінарый і Валерыян, а таксама сястра Ганна. Апублікаваныя ў № 10 «Полымя» за 1960 год Г. Кісялёвым дакументы, якія захоўваюцца ў Цэнтральным дзяржаўным архіве Літоўскай ССР, наглядна аб гэтым сведчаць. Аўтар набліжае да нас у сваім цікавым артыкуле гімназічныя і студэнцкія гады паэта, спасылаецца на розныя крыніцы, якія знаёмяць яго з асяроддзем, з яго тагачаснымі настроямі. Даведваемся, напрыклад, што аўтар «Дудкі беларускай» у пятым класе Віленскай гімназіі вучыўся разам з будучым блізкім паплечнікам Кастуся Каліноўскага па кіраўніцтву Студзеньскім паўстаннем Цітам Далеўскім, што быў блізкі да віленскай рэвалюцыйна настроенай моладзі, якая заснавала ў 1860 годзе свой гурток.

Гісторыя зайздросна скрывае яшчэ перад нашым вокам не адзін факт, адлюстроўваючы ўдзел лепшых прадстаўнікоў Беларусі ў паўстанні 1863 года. Аднак не ў тым справа. Хай тады нават і тыя вядомыя факты служаць гістарычнай праўдзе, хай красамоўна гавораць нашаму сучасніку, што ў пошуках свабоды беларускім і польскім змагарам зручна было ісці супольнымі дарогамі ў гэты хвалюючы стагадовай ужо даўнасці час.

Мацей Канапацкі

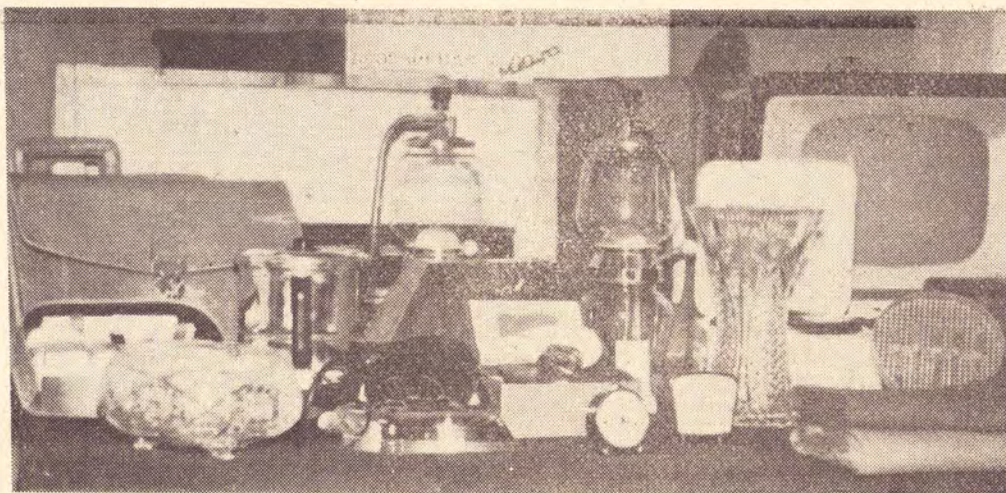
Віншуем шчасліўцаў

Усё пачалося ў кастрычніку мінулага года. Як штогод і гэтым разам ПКО аб'явіла свой традыцыйны ўжо кастрычніцкі конкурс ашчаднасці. Яго асновы былі зусім нескладаныя. Па-просту хапіла злажыць на ашчаднай кніжцы хаця 300 зл. і праз тры месяцы не браць з гэтай сумы ані адной залатоўкі, і ўласнік прымаў удзел у лясаванні вартасных рэчавых узнагарод. Хто злажыў на ашчаднай кніжцы суму, вышэйшую за 300 злотых, яго шанцы выйгрышу павялічваліся столькі раз, у колькі зложаная сума была большая за 300 злотых. У першым тыдні лютага бягучага года адбылося ў Беластоку лясаванне ўзнагарод. У «кола шчасця» (глядзі здымак) пасыпаліся лёсы звыш 19 тысяч удзельнікаў конкурсу, жыхароў Беластоцкага ваяводства. Сярод іх было разлясавана 30 рэчавых узнагарод (глядзі здымак), вартасцю ў 27.800 злотых. Найбольш вартасная ўзнагарода — матацыкл маркі «ВФМ» (на жаль, на здымку не змясціўся) — прыпала жыхару горада Беластока. Наогул беластачане аказаліся найбольш шчаслівымі. У іх руках асталося і 12 другіх узнагарод, а між іншым, радыёпрыёмнік «Рапсодыя» і наручны гадзіннік савецкай прадукцыі «Алмаз».

Усе ўдзельнікі конкурсу, якія на працягу чатырох месяцаў (пачынаючы ад кастрычніка м.г.) не парушылі сваіх ашчаднасцей, прымуць **яшчэ раз** удзел у лясаванні **пяці самаходаў.** Лясаванне гэтае адбудзецца ў Варшаве ў першым тыдні сакавіка.

Жадаем шчасця.

Тэкст і фота (вр)

Ініцыятыўнасць гуртка ЗСЛь

У Таоліне на Сакольшчыне многа чаго змянілася ў жыцці вёскі з таго часу, калі стала разгортваць сваю дзейнасць арганізацыя Аб'яднанага страніцтва людовага (ЗСЛь). У вёсцы неабходна была злеўня малака. Гурток ЗСЛь абмеркаваў гэту справу на адным са сваіх сходаў і накрэсліў план дзейнасці адносна пабудовы злеўні грамадскім чынам. Ініцыятыву ЗСЛь падтрымалі ўсе жыхары вёскі. І злеўня ў хуткім часе была пабудавана.

З будовай вуліцы было падобна. Пачаткова на вясковым сходзе гаварылася аб гэтым, а пасля арганізатарская праца членаў ЗСЛь і іх прыклад прычыніліся да таго, што за паўгода ў Таоліне была пабудавана прыгожая маставая.

У мінулым годзе жыхары Таоліна высадзілі дрэвамі два кіламетры дарогі і распачалі грамадскім чынам будову святліцы.

Арганізацыя ЗСЛь здабыла ў вёсцы заслужаны аўтарытэт. Вось таму не было вялікіх цяжкасцей з арганізаваннем сельгасгуртка, у якім аб'яднаны зараз амаль усе жыхары вёскі Сельгасгурток даволі добра развіваецца. Закуплена там ужо два трактары і многа сельскагаспадарчых машын.

І так дзякуючы дзейнасці арганізацыі ЗСЛь гэтая вёска па сельскагаспадарчай прадукцыі заняла ў мінулым годзе адно з першых месц у Сакольскім павеце

мх

Закончана вялікая падрыхтоўчая работа. Цяжка нават пералічыць усё тое, што ўваходзіла ў яе. Тут і скачкі Аскера і Ланге на парашуце з самалёта; вуліцай за вуліцай, квартал за кварталам дакладнае вывучэнне Остбурга — па карце, па розных матэрыялах, па падрабязных расказах Герберта.

Так, цяпер усё гэта ззаду.

Аскер узнімае галаву, глядзіць на генерала. Той гутарыць з Рыбіным і Чыставым, якія кіравалі падрыхтоўкай Керымава і Ланге, і цяпер дакладваюць аб выніках. Але Аскер амаль нічога не чуе. Гэта не таму, што гутараць яны не голасна. Проста ён поўнасцю ўвайшоў у сябе. Зноў і зноў перабірае ў сведамасці ўсё тое, што для яго і Герберта пачнецца ўжо гэтай ноччу...

Усё прадугледжана, вырашана — усё, што можна прадугледзіць пры падобных абставінах. А можна так мала!.. Аскер і Ланге маюць у Остбургу два сховішчы. Адно — хатка магільнага вартаўніка, старога прыяцеля сям'і Герберта, Лотара Фіша, другое — памяшканне сябра Ланге, механіка завода «Ганс Бемер» Ота Шталекера.

54

Разведчыкі экіпаваны, — некалькі камплектаў добрых дакументаў. Гэта аўтэнтычныя паперы. Аб іх папярэдніх уладальніках усё вядома. Такім чынам, можна не турбавацца і за спецыяльную праверку, калі яна будзе рабіцца на месцы жыхарства тых, на каго дакументы выпісваліся.

Гэта ўсё. Астатняе залежыць ад разведчыкаў. Іх заданне — замацавацца ў горадзе, пачакаць крыху, потым намацаць остбургскае антыфашысцкае падполле. У гэтым павінен дапамагчы Ота Шталекер. Ланге звяжа Аскера з ім, потым знікне. Яму нельга заставацца ў горадзе. Ён з дакументамі вяртаючагася з водпуску салдата выедзе на ўсход. На тэрыторыі Польшчы, у адным з мястэчак, яго будуць чакаць, прывядуць да партызан, а тыя перакінуць праз лінію фронта.

І так, Аскер будзе дзейнічаць адзін. На выпадак надзвычайных абставін, у якіх ён мог бы апынуцца, яму паведамлена яшчэ адна яўка. Але гэта — на самы крайні выпадак.

Остбург!... Аскер прыкрывае павекі. Перад вачыма ўстае галоўная магістраль горада, цяжкія, шэрыя будынкі з высокімі дамамі. Асабліва выразна бачыць Аскер могільнік — ён на ўзгорку, абвакolены таполямі; злева, калі ісці ад горада, невялікі будынак: чырвоныя сцены, два вокны. Гэта і

55

ёсць хатка Фіша... І яшчэ вузкі высокі будынак з вежамі па вуглах — былы музей палеанталогіі, а цяпер абверштэле Остбурга — упраўленне ваеннай разведкі і контрразведкі.

Гутарка закончана. Лыкаў устае. Хутка падымаецца з крэсла Аскер.

— Здаецца, усё. — Генерал падае яму руку. — Вяртайцеся!

«Вяртайцеся» — так Лыкаў гаворыць заўсёды, калі праводзіць кагосьці са сваіх у далёкі і небяспечны шлях.

— Дзякую, Сяргей Сяргеевіч!

Аскер моцна сціскае руку начальніка. Яны абымаюцца. Аскер развітваецца з Рыбіным і Чыставым.

— Паклічце Герберта Ланге, — гаворыць генерал.

Ланге ўваходзіць у кабінет.

— Вяртайцеся, — гаворыць і яму генерал Лыкаў. І дадае: — Мы чакаем вас, таварыш. А потым паедзеце да сябе, у новую Германію.

— Вярнуся, абавязкова вярнуся. — Ланге шырока ўсміхаецца, сваімі вялікімі далонямі бярэ руку савецкага генерала, пацiскае. — Дзякую, што паверылі.

(Працяг за тыдзень)

56

З ПІСЕМ ЗЕМЛЯКОЎ

НЕ ЗЛУЙ...

...Думаеш, Верка, што і мой Сцяпан таксама не п'е? Не скажу, раней, бывала, рэдка ў чарку заглядаў; от, часамі пры свяце, або калі хто са сваякоў наведае. Вядома, тады мус паўлітроўку якую дзелень расстарацца. Але з тых пор, як Юрка ажаніўся і кватэру дастаў у Беластоку, а Нінка, кончыўшы свае навукі, на працу пайшла, разгуляўся стары, зусім адурэў. Нядзелька святая прыходзіць, кажу, у царкву час ісці ды сама прыбірацца пачынаю. Пакуль я сёе-тое прыздоблю, бачу, прапаў дзесьці Сцяпан і след па ім прастыў. Ажно ўвечары прывалачэцца п'яны - п'янюсенькі і безупынку мармыча ўсё пад носам — не злуй... і, чаго злуеш?... А мяне крыўда такая за сэрца схопіць, здаецца, гэту кучму раскудлачаную вылупіла б з чэрапам і сабакам шпурнула б, каб не смярдзела тут самагонкаю праціўнаю.

Раскошным стаўся, пазапальвае святло ва ўсёй хаце, радыё наставіць, аж вушы пазакладвае ад гуку, ды падспеўвае сабе «раскінулася мора шырока»... Не вытрымоўваю і абзываю ад гарэлачных братоў горкіх; страшу, што напішу я сыну, нябось, усенька апішу, як папіваць пачынаеш на старыя гады. Хай прыедзе, паглядзіць на свайго бацюльку ды выспаведае парадкам.

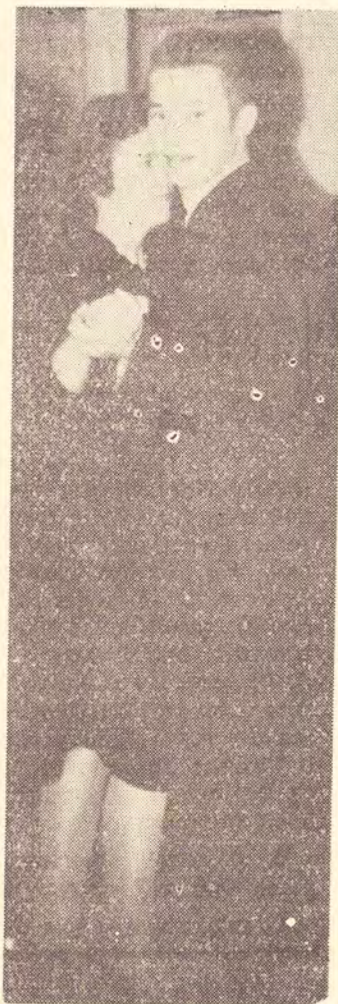
Пачуўшы такія словы, мякчэе Сцяпанка і апраўдваецца, што, калі там разок на тыдзень вып'е сто грамаў, дык хутчэй п'яніцай абзываю. Чуеш, Верка, ён жа не хацеў піць, але Ванька Канцавы падышоў і кажа, што мае чвэртку добрага першачку ад знаёмага, а Сцяпан заслужыў у яго на тое, бо ж, каб не памог коньмі ў сяўбе, невядома, ці адолеў бы да зімы работу... Просіць чалавек зайсці, дык што? Не выпадае адказацца...

Вось жа паспрабуй насварыцца на яго. Відаць, нічога шумам не зраблю, не пераканаю. Скажы, прашу Сцяпана, няўжо табе так пасмакавала гэта брыдота? Навошта труціш сябе гідасцю смярдзючай? Лепей купіў бы бутэльку віна смачнага, і я разам пакаштавала б! А ведаеш, Верка, ён і ўцешыўся ды паабяцаў, што на другую нядзелю напэўна купіць, бо што ж нам, старым, засталося больш, кажа, калі не павесяліцца? Дзяцей пагадавалі, людзьмі выхавалі, хата вясковая ім непатрэбна, самі ў ёй сірацеем. Нашы гады маладыя не так прайшлі. Наганяліся мы за каровамі, нахлёбаліся расолу поснага, грошы на зямлю збіраючы. Пара адпачыць, пажыць па-людску.

Яно то праўда, толькі парай мне, Верка, што рабіць, каб Сцяпана адцягнуць ад гарэлкі? З Ванькам цяпер знюхаўся. Той начоўп ужо раз смуроду на ўсю вуліцу перад Калядамі, самагонку гнаў у кухні апоўначы, з бочкі штосьці там вырвалася і пачала свістаць брага па полапе, сценах ды шлёпаць зверху гарачая па патыліцах. Ванька кажухом накрыўся, дзеці пад ложак пахаваліся, а жонка на панадворак ламянула, ледзь дзвярэй на сабе не вынесла на плячах са страху. Пасля дзерлі на другі дзень дошкі венікамі ў вадзе гарачай мачаючы, а завея якраз разбушавалася на дварэ. Ледзь не пагінулі ад холаду, хата іхняя і цяпер яшчэ брыдка пахне.

Чаго добрага, Сцяпан да сполкі Ванькавай прыстане ды яшчэ пападуцца пад міліцыю, пасудзяць абодвух, адну мяне на гаспадарцы пакіне.

Адоль КАСТРЫЦА

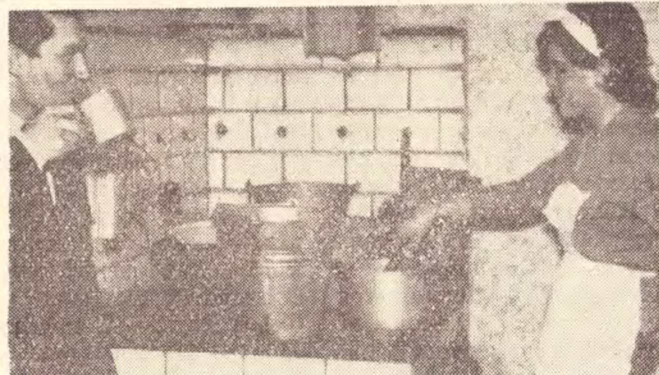

Гэтыя нараканні чулі вы ўжо хіба не адзін раз: доўгія зімовыя вечары, нудна цягнецца час, моладзь на вёсцы, бы ап'янеўшыя авечкі, блытаецца сонна з хаты ў хату. Няма святліцы, няма дзе разгарнуцца...

Ці абавязкова мусіць так быць?

У Рагачах таксама няма святліцы, а школа неваліцца вучням на галавы толькі таму, што яе падперлі моцнымі калкамі. Аднак у гэтай школе штодзень да позніх гадзін вечара не пагасае святло. Ад двух ужо гадоў збіраецца тут моладзь з трох суседніх вёсак: Рагачоў, Мікуліч і Мядзвежык. Прыходзяць на заняткі Маладзёжнага ўніверсітэта культуры. Чаму іх там толькі не вучаць! І як апранацца, як весці сябе за сталом, як прасіць дзяўчыну танцаваць... і гісторыі, біяло-

Дык адразу паявіліся першыя пары.

Душой рагачоўскага універсітэта з'яўляецца зараз кіраўнік тамтэйшай школы Андрэй Мацюк. Ён — сірата — быў адзіным мужчынскім удзельнікам курса гатавання. Штосьці крывіцца, прабуючы нейкую страву, хаця яе прыгатавала такая прыгажуня як Ніна Карнелюк.

ВЯСЕЛЛЕ БЕЗ

гіі, свядомаму мацярынству... А ў апошнім часе ў рамках універсітэцкіх заняткаў наладзілі курс гатавання — гатавання, зразумела, высакаякаснага, ашчаднага ды смачнага. Курс працягваўся два тыдні. 26 дзяўчат і замужніх жанчын штодзень пераймалі ў сваё валоданне школьную кухню і церпяліва пазнавалі тайны нялёгкай штукі.

Але завялі адаптэр, а настаўніца Ніна, як найлепшы знаток музыкі, падбірае адпаведныя пласцінкі.

А калі ўжо навучыліся, калі закончылі курс — адбыўся ў Рагачах вялікі баль, сапраўднае вяселле. На жаль, не было на ім толькі маладажонаў.

Усё гэта, ад пачатку да канца, падглядаў я вокам фотаапарата, дык на пацвярджэнне сваіх слоў прадстаўляю здымкі.

Тэхніка тэхнікай, але найлепш танцуецца, калі гармонік грае, грае...

Чаму так дзеецца?

Часта пішацца ў «Ніве» аб пакрыўджаных самотных людзях і я хацеў бы дадаць некалькі слоў аб такіх пакрыўджаных.

Вось у Плёсках жывуць дзве бабулі, адна з аднаго канца вёскі, а другая з другога. Жывуць вельмі бедна і ў ліхіх памяшканнях. Пачнем пакуль што аб адной, аб Тэадоры Раманюк. Ну што ж, бабуля, як сама гаворыць, мучыцца, а не жыве, спіць у брудзе і холадзе. Жыла яна спярша ў малой, старой хаціне, якая па нядоўгім часе развалілася. Купіла яна нібыта лепшую, заплаціла добра. Паставілі ёй добрыя людзі, але не дакончылі, так яна цяпер мучыцца і ў гэтай хаце. У хаце холадна, брудна, з усюль цячэ на галаву бабулі. Мае некалькі хатніх жывёлін, на якія страшна глядзець. Чаму бабуля так мучыцца? Пераглядаю паперы. Мае яна 12 гектараў зямлі і то добрай, але што ж, яна не выкарыстаная, расце пустазелле. Ці не маглі б зацікавіцца гэтай бабуляй, якая мае ўжо 80 год, бельскія ці мясцовыя ўлады, а дзе сельскагаспадарчы гурток, які мае два трактары, дзе жанчыны.

Другая бабуля мае ўжо 70 год і завецца Марыя Смалеўская, жыве таксама бедна, мае 3 гектары зямлі, карову і некалькі курэй. Хатка слабая, халодная і ўжо валіцца. Мала хто аб ёй дбае, а што найгорш, мае нядобрых суседзяў, якія робяць ёй шкоду, і бабуля заўсёды вельмі пакрыўджаная. Бабуля баіцца такіх суседзяў пакараць. Заўсёды грозяць Бабуля добрая, працавітая, але яна мучыцца, а ніхто ёй не дапамагае. Мяне адно дзівіць: чаму ніхто не цікавіцца такімі пакрыўджанымі? (пі)

ШТО ТАКОЕ ФІЛАСОФІЯ

— А скажыце ж бо, Параско, што гэта з вашым Іванам здарылася, што ён вось так з розуму зышоў?

— Ой кумо, то ж ён такую кніжку чытаў. І ад гэтай кніжкі розуму пазбыўся.

— Гэта напэўна чорная магія была, праўда?

— Не, не, філасофію, кумо, чытаў, філа-софію.

— Оо!

На твары Парасчынай кумы адмаляваўся жах, а ў мяне ўзнікла думка паспрабаваць адказаць на старонках «Нівы» на пытанне: што такое філасофія?

Не буду нудзіць вас акрэсленнямі «філасофіі», лепш раскажу, чым займаліся і займаюцца філосафы.

Вось першы з іх, першы еўрапейскі вучоны, старажытны грэк — Фалес. Жыў ён звыш 2500 гадоў таму назад. Яго заслуга перад еўрапейскай культурай заключаецца ў тым, што ён першы паставіў перад сабой пытанне: з чаго ўсё зроблена? «Зразумела, — адказваў сам сабе старажытны Фалес, — увесь свет зроблены з вады». «Чаму менавіта з вады?» — пыталіся людзі Фалеса, а Фалес паясняў: «Бо раслiннасць расце толькі там, дзе ёсць вільгаць, бо нічога без вады жыць не можа, бо калі на сонцы або ў агні вада высыхае, усё вяне, курчыцца, гіне». Зразумела, што Фалес памыляўся. Заўважылі гэта ўжо яго вучні і пачалі папраўляць свайго настаўніка. І так, напрыклад, Анаксымен талкаваў, што ўсё не з вады, а з паветра, Геракліт — што ўсё з агню, а Эмпедокл дайшоў да вываду, што свет складаецца з чатырох стыхій: вады, паветра, зямлі і агню.

Найбліжэй да праўды быў Дэмакрыт. Гаварыў ён, менавіта, што ўсё складаецца з атамаў, якія не з'яўляюцца ні вадой, ні паветрам, але з якіх затое створаны і вада і паветра, і ўсякія іншыя рэчы. Малыя яны аднак на столькі, што людское вока не можа іх убачыць.

Такім чынам заслуга Фалеса не ў яго адказе (усё з вады), а ў самім пастаўленні пытання: з чаго ўсё створана? (Нікому да гэтага часу не прыходзіла ў голаву такое пытанне). На гэтае пытанне на працягу двух з паловай тысяч гадоў чалавечы розум шукае ўласцівага адказу.

За гэты час чалавечы зрок, узброены рознымі прыладамі, пранікнуў у бязмежныя глыбіні космаса, здолеў разабрацца ў часцінках мільёны разоў меншых ад найменшай пылінкі, выдзерта ад прыроды шмат яе таямніц і выкарыстана для нашых патрэб.

ЧАЛАВЕЧЫ РОЗУМ У

Фізікі, хімікі, біёлагі, астраномы і іншыя вучоныя даследваюць прыроду з розных бакоў. Над паасобнымі пытаннямі прыроды працуюць цэлыя штабы вучоных, якія паслугоўваюцца магутнымі інструментамі доследаў.

І хаця зараз робіцца ўсё гэта не заўсёды з мэтай знайсці адказ на пастаўленае Фалесам пытанне «з чаго ўсё зроблена?», то аднак, карыстаючыся дасягненнямі навукі нашых дзён, многа больш можам сказаць аб істоце прыроды, чым мог аб ёй сказаць старажытны Фалес і яго вучні.

Аказваецца, што рацыю меў Дэмакрыт, які сцвярджаў, што ўсё з атамаў.

Атамы аднак, аб якіх гаворыць нам сучасная навука, мала падобныя да тых, якія ўяўляў сабе Дэмакрыт і ўсе іншыя вучоныя да XVIII стагоддзя ўключна.

З атамаў складаецца ўсё і ўся: і зямля, і паветра, і вада, і малако, і мы самі. Факт, што гэтага не заўважаем, тлумачыцца тым, што атамы страшэнна малыя і незаўважныя для няўзброенага чалавечага вока.

Найлепшым доказам таго, што свет пабудаваны з атамаў — атамная энергія, велізарная сіла, якая атрымліваецца з глыбі малюткіх атамаў.

Чаму аднак тады, запытаецеся вы, кавалак сталі, які складаецца з атамаў, не рассыплецца, быццам бульба, высыпаная з мяшка. «Таму, — адказвалі заўсёды прыхільнікі атамнай структуры рэчаў, — што паміж атамамі дзейнічаюць сілы ўзаемнага прыцягвання. Атамы, быццам моцныя магніты, трымаюцца адзін аднаго.

Мы сваё ўжо алтанцавалі... Добра тады пасядзець і палюбавацца маладымі ды раду нейкую ім падкінуць. Вось напрыклад так:

«Ой, не так танцуеш, Колька!
Гэта ж твіст, а не полька...»

А потым хутчэй бы за стол! Пакаштаваць таго, што жанчыны на гэтым курсе цэлы тыдзень рыхтавалі.

З гэтай другой часткі рагачсўскага вяселля я здымкаў, на жаль, не маю. Не ўдаліся. Як не камбінаваў, усё выходзілі з падвойнымі насамі, вушамі і цэлымі падвойнымі галовамі.

МАЛАДАЖОНАЎ

Запісваў
каштаваў
і фатаграфаваў
МАКСІМ НУРЭЦКІ

Ці ўмееце прыгожа парэзаць хлеб? Здавалася б, простая справа, але і гэтай штукі трэба навучыцца.

ВЕСТКІ з БССР

(Працяг са стар. 2)

стымулятары росту — гербіцыты. Разам з калегамі па прафесіі Анатоль Цішковіч праводзіць свае доследы на Палессі, у Белавежскай пушчы і іншых раёнах.

Прызнаючы вялікае значэнне торфу на ўгнаенне А. Цішковіч клапоціцца аб удасканальванні сродкаў яго здабычы і больш эфектыўнага выкарыстання. З гэтай мэтай ён распрацаваў новую канструкцыю бульдозера для здабычы торфу, увёў прыбор, які дае магчымасць ахраняць крохкасць тарфяных кубікаў. А каб павысіць якасць тарфянога ўгнаення вучоны запрапанаваў прымайстраваць да бульдозера спецыяльны намірсоўшчык для падачы ў тарфяную масу аміячнай вады. Дарэчы, гэты намірсоўшчык разам са змешваючай устаноўкай можа быць пастаўлены як на бульдозеры, так і на пагрузчыку тыпу «ТП—2». Такім чынам вучоны вырашыў яшчэ адну важную для сельскай гаспадаркі праблему: прыгатаванне ўгнаення непасрэдна ў час здабычы торфу.

...Пошукі, даследванні, доследы, эксперыменты. Гэта паўсядзённае жыццё вучонага Анатоля Цішковіча. Вучоны поўны энергіі і творчых замыслаў. Галоўная сутнасць яго навуковай працы — заўсёды служыць людзям.

УЛАДЗІМІР ПАЎЛОВІЧ

(Працяг са стар. 1)

НА ЎЗДЫМЕ

павялічвае кармавую базу жывёлы, якая так многа з'ядае збожжа ў відзе асыпкі і вотруб'я. Пачынаючы ад 1958 года сяляне пачалі будаваць сіласныя ямы, сталі дамагацца ад сельскагаспадарчай службы павета паказаў сіласавання. І так у мінулым годзе было арганізавана на Дуброўшчыне больш 20-ці паказаў сіласавання. Было пабудавана на вёсках Дуброўшчыны 137 сіласных ям. І зараз іх налічваецца там больш як 300. Калі зважыць тое, што ў гэтым павеце 146 вёсак і што няма ўжо такой вёскі, у якой не было б сіласнай ямы, якая служыць да квашэння, апрача кукурузы, бурачанага лісця, пасеўнага лубіну і іншай зеляніны, дык гэта ўжо вялікі крок наперад у нарыхтоўцы кармоў на зіму для жывёлы. А добрыя вынікі — найлепшы агітатар. У гэтым годзе напэўна будзе яшчэ больш сіласных ям, у якіх знойдзецца многа дзесяткаў тон высакаякасных кармоў для жывёлы.

Вас напэўна зацікавіць таксама справа насеннага плану і рэпрадукцыі пасяўных культур. Як вядома, з гэтым усюды былі, ды яшчэ і ёсць, вялікія цяжкасці. Пачаткова гэтыя цяжкасці былі і на Дуброўшчыне. Але зараз іх ужо няма. А калі гаварыць аб суседскай вымене насення, дык з гэтым зусім добра. Гаспадары пераканаліся на ўласным вопыце, што вельмі карысна выменьваць насенне праз нейкі час, бо гэта садзейнічае павелічэнню ўраджаяў.

А як сяляне на Дуброўшчыне горнуцца да сельгасгурткоў? Ці ёсць у іх трактары? Ёсць. І сельгасгурткі і трактары ўжо не палохаюць сялян. Яны не атаесамліваюць сельгасгурткоў са спулдзельнямі прадукцыйнымі. Цяпер існуе ў павеце 70 сельгасгурткоў. Палі Дуброўшчыны ў мінулым годзе арала 22 трактары. Да канца 1963 года колькасць трактароў узрасце да 40 штук.

Іншых сельскагаспадарчых машын на Дуброўшчыне таксама няма мала. Сеўнік, культыватар, касілка, жняярка, снапавязалка, малацільны агрэгат зараз ужо не навіна. Зараз на вёсках Дуброўшчыны цэп, калаўрот і жалезны воз аджылі свой век.

У сувязі з паданымі вышэй фактамі, можа з'явіцца такое пытанне: чаму сяляне раней не карысталіся ў такім маштабе, як сёння, новымі метадамі ў апрацоўцы зямлі? Хто іх заахвоціў да карыстання і мінеральнымі ўгнаеннямі, і вапнай, і выменай насення, і сельскагаспадарчымі машынамі і г.д.?

Адказ зусім просты. Сельскагаспадарчая служба павета, вельмі ахвярная, навучыла сялян гаспадарыць па-новаму. Аграном на вёсцы з'яўляецца цяпер прыяцелем і дарадчыкам гаспадароў. З яго словамі лічацца жыхары вёскі. З ім раяцца яны, на якой глебе што сеяць, калі сеяць, як дабівацца высокіх ураджаяў на палях і сенажацях.

На Дуброўшчыне існуе 16 грамадскіх рад нарадовых і кожная грамада мае свайго агранома. А аграномы вядуць вялікую работу ў павеце. На Дуброўшчыне арганізавана 50 школ сельскагаспадарчай падрыхтоўкі пад кіраўніцтвам аграномаў. Яны вучаць практычна карыстацца сельскагаспадарчымі ведамі. Апрача таго існуе ў гэтым павеце 37 лектарскіх пунктаў. У кожным такім лектарскім пункце праводзіцца ў асеннім і зімовым перыядзе 9—10 лекцый-гутарак. А вось некаторыя тэмы, з якімі спецыялісты сельскай гаспадаркі прыязджаюць на вёску: угнаенне і ўгнойванне, ахова раслін, правілы рацыянальнага кармлення, насенняводства збожжа і бульбы, гігіена і прафілактыка сельскагаспадарчай жывёлы, значэнне механізацыі і іншыя.

Такія гутаркі садзейнічаюць між іншым і ўзнікненню сельскагаспадарчых гурткоў, якіх, як вядома, галоўнае заданне — гэта арганізоўваць і павялічваць сельскагаспадарчую вытворчасць, механізаваць сельскагаспадарчыя работы.

З развіццём механізацыі на вёсцы ў Дуброўскім павеце існуе адна недарэчнасць. Усе ведаюць, што на вёсцы з кожным годам прыбывае шмат сельскагаспадарчых машын. Падчас працы яны ломяцца і псуюцца. Трэба іх рэмантаваць. І вось з гэтым і бяда. Няма на Дуброўшчыне рамонтнай базы. Дуброўскі павет абслугоўвае ПОМ у Бухвалове каля Саколкі. І калі сапсуецца трактар, снапавязалка, сеўнік ці малацільны агрэгат, трэба везці яго ў Бухвалова. А гэта азначае вялікую страту часу, таму што многа вёсак Дуброўшчыны знаходзяцца ад Бухвалова ў адлегласці 50—60 кіламетраў.

Заходзіць неабходнасць будовы ПОМ-у ў Дуброўскім павеце. Але з гэтай справай не так проста і пакуль што будова ПОМ-у не ўведзена ў план бягучай пяцігодкі. Павятовыя ўлады аднак дабіліся таго, што ў Дуброве і ў Новым Двары будуць разбудаваны кузні былых ГОМ-аў і яны пакуль што будуць служыць як рамонтныя базы сельскагаспадарчых машын.

М. ХМЯЛЕЎСКІ

ПАМНАЖАЙМЫ ГАДОЎЛЮ КРОЛІКАЎ

Гадоўля кролікаў у Бельскім павеце вядзецца ад найдаўнейшых часоў. Але не апіралася яна на навуковых падставах і не мела вызначанага напрамку. Аматары пераважна са школьнай моладзі гадавалі па некалькі штук беспародных, рознай масці малавартасных кролікаў. Ніхто і цяпер дакладна не ведае, хто, дзе, якіх і колькі іх гадуе. Не было адпаведнай гандлёвай пляцоўкі, якая б не толькі займалася скупам скурак, але навучала гадоўцаў як гадаваць, калі і як найлепш забіваць, як здзіраць і сушыць скурку, каб атрымаць за яе найбольшую цану. Здавалася, што наогул вельмі мала распаўсюджана гэта гадоўля.

Але вось некалькі тыдняў таму назад на Таргавіцы ў Бельску-Падляшскім у кожны чацвер сталі скупоўваць жывых кролікаў па найвышэйшай цане 23 зл. за 1 кілаграм. Гэта значыць, шмат даражэй, як Мясная Цэнтраля плаціць за адзін кілаграм кантрактаванага адкормленага зернем парсюка ці тлустую цялушку. У першы чацвер не надта многа было куплена кролікаў, бо ніхто не ведаў, што іх можна выгадна прадаць. Але пасля можна было бачыць, як тварылася немалая чарга каля пункта скупу. Скуп паўтараецца ў кожны чацвер. Тут прадаюць і чорных, і белых, і шэрых, а таксама пярэстых трусоў. Тут пападаліся і вельмі прыгожыя серабрыстыя, белыя ці цяжкія бараны, якіх аж шкада было забіваць.

У гэтым кароткім артыкуле не буду пісаць, як трымаць трусоў, бо гэтыя звесткі можна знайсці ў спецыяльных падручніках, хачу толькі заахвоціць як найбольш аматараў да гадоўлі трусоў, тым больш, што за кожную штуку можна атрымаць высокую цану. Трэба толькі, каб адпаведныя інстанцыі задбалі аб тым, каб сяляне не трымалі беспародных кролікаў, а стараліся набыць як найлепшыя штукі на расплод. Яшчэ хачу дадаць. Хоць гэта добра ўсе ведаюць, што трусы — гэта невыбрэдная звярына. З'ядаюць яны зусім бязвартасныя расліны, як пустазелле з агарода, шалупінне з бульбы, сена ці кармавыя буракі, моркву, лісце і асабліва любяць бульбу тапінамбур.

У кожнай сялянскай гаспадарцы ёсць як найлепшыя ўмовы да гадоўлі, і трэба, каб не толькі дзеці, але і дарослыя, гаспадары і малапрацаздольныя дзядулі ці бабулі заняліся гэтай справай.

Паспрабуйце, а шкадаваць не будзеце, бо і мяса вельмі смачнае, і цёплыя шапкі, і футра са скурак і грошы.

Нестар Перавой
Бельск

ПОШУКАХ

З усім гэтым згода. Клопаты ўзнікаюць тады, калі запытаць, што такое сам атам. Вучоныя да XVIII стагоддзя ўяўлялі атам як масіўныя тугія шарыкі, якіх нельга ўжо ніяк на нішто меншае падзяліць.

У мінулым стагоддзі аказалася аднак, што гэта не так. Паводле створанай Борам тэорыі, атам складаецца з атамнага ядра і акружаючых яго электронаў. Прычым цікавым аказаліся тут прапорцыі велічынь. Калі, напрыклад, атам павялічыць да велічыні некалькіх метраў, дык атамнае ядро было б велічынёю ў арбуз, а вакол яго ў адлегласці некалькіх метраў кружыліся б электроны, велічынёю ў макавае зерне. Такім чынам, атам аказаўся атамам зусім «пустым». І з такіх пустых атамаў пабудаваны найбольш тугія рэчы!

Незалежна ад розных адкрыццяў у галіне атамістыкі (навукі аб атамах), а можа менавіта з увагі на гэтыя адкрыцці, перад філосафам стаіць па-далейшаму пытанне: што з'яўляецца самай «істотай» акружаючага свету, чым з'яўляецца гэтая «субстанцыя» з якой пабудаваны атамныя ядры, электроны і прастора, выпаўняючая «пустое» месца, з якой пабудавана ўсё ад кветачкі ў нашым агародзе і летняга матылька да гіганцкіх зор і сузор'яў. З'яўляецца яна адзінай па сваёй сутнасці і бесканечнай па сваіх формах, у якіх нам яна ўяўляецца. Матэрыялісты гэты адзіны універсальны быт называюць матэрыяй. Паводле матэрыялістаў, усё з'яўляецца матэрыяй, існуе толькі матэрыя і яе рух. Аднак у мінулым матэрыялісты па-рознаму разумелі істоту матэрыі. Матэрыялісты перад Марксам матэрыяльнымі лічылі толькі карпускулы (тугія, масіўныя атамы). Марксісты пашырылі паняцце матэрыі, а Ленін акрэсліў яе як «аб'ектыўна існуючую рэчаіснасць». Матэрыя, паводле Леніна, гэта ўсё, што існуе незалежна ад нас і што мы можам даследваць.

Несумненна, што нашыя погляды на матэрыю і ў далейшым будуць развівацца, змяняцца і папаўняцца.

Гэта заканамернасць развіцця навукі і чалавечага розума, які штораз больш набліжаецца да абсалютнай праўды аб акружаючым. Нязменным у сапраўднай навуцы ад старажытнага Фалеса і да нашых дзён астаецца толькі перакананне, што апрача матэрыі і яе руху няма нічога.

На заканчэнне трэба адзначыць, што ў гісторыі чалавечай думкі шмат было і ёсць зараз іншых поглядаў, якія за асноўны пярвічны быт лічаць не матэрыю, а нейкую ідэю, думку, магічны лік і г.д. Погляды такія называюцца ідэалістычнымі.

УЛ. ПАЎЛЮЧУК

УВАГА, ДРАМГУРТКІ!

У наступным нумары «Нівы» будзе рэпертуарны дадатак — аднаактавая п'еса Васіля Шчагалёва п.з. «Бярозка».

КАСМІЧНЫ ГОРАД

У перадвыбарчай кампаніі Кубічэк абяцаў выбарцам, што калі выбяруць яго прэзідэнтам Бразіліі, ён перанясе сталіцу ў сярэдзіну краіны. Гэта быў важкі атут. Бразілія — вялікая краіна, а старая сталіца яе Рыо-дэ-Жанейра распаложана на беразе Атлантычнага акіяна, далёка ад цэнтра.

Сапраўды, Кубічэк быў выбраны прэзідэнтам. і сапраўды, пачаў будаваць новую сталіцу. У месцы пустым і глухім, дзе не было нават ніводнай хаты. Горад рос хутка. грошай прэзідэнт не шкадаваў. Горад суперсучасны, горад на меру касмічнай эпохі, горад шкла, сталі і прастору. горад незвычайных светлавых ілюмінацый. горад самых смелых архітэктурных праектаў. Новая сталіца Бразіліі называецца Брасілія.

вл

Сельская гаспадарка без таямніц

УЖО ВЯСНА

Каляндар не заўсёды гаворыць праўду. Урэшце, не ўсе маюць аднолькавыя тэрміны вясны. Цяпер лютуе зіма. Людзі могуць толькі марыць аб вясне. Але ці сапраўды толькі? Для адных яшчэ зіма, а для іншых ужо вясна. Так, так, вясна.

На станцыі ацэнкі насення ўжо прарастае насенне. Правяраецца тут якасць насення, і ў першую чаргу сіла прарастання, вільготнасць і чысціня. Гэта найважнейшыя якасці, якія вырашаюць добры гэта ці дрэнны матэрыял, можна яго сеяць ці не, якія будуць ураджаі. Доследы САН шмат могуць сказаць, але не ўсё. Важны таксама колер, запах, велічыня зерня і г.д. Гэта можна акрэсліць са знешняга выгляду насення. Але і ўнутраныя якасці, біялагічныя, не можна не дааацэньваць.

Вядома, што ёсць розныя гатункі пшаніцы, жыта, аўса, ячменю. Чулі, напэўна, аб суперэліце, эліце і адсевах зерня. Гэта кваліфікаванае, высакаякаснае, высокаўраджайнае, марозастойкае зерне, прыстасаванае да канкрэтных глебава-кліматычных умоў. Такое зерне забяспечвае высокі ўраджай.

Генрых Панятоўскі з Выганова (Бельскі павет) збіраў у сярэднім каля 13—14 ц зерня з гектара. Цяпер збірае па 18. Чаму? Галоўным чынам, дзякуючы прымяненню высокакваліфікаванага насення. І такіх сялян усё больш. Да вясны сяляне выменяюць звыш 10.000 ц зерня, у той час, калі чатыры гады назад выменілі толькі 2400 ц.

Дзе выменьваецца зерне? У рэпрадукцыйных гаспадарках. Яны атрымліваюць збожжа на ўзроўні арыгіналу. Яго прадукуюць галоўным чынам ПГР-ы з размнажэння эліты. Гэта добрае зерне, марозастойкае і ўраджайнае.

Тысячы доследаў, праведзеных вучонымі і сялянамі, паказалі, што кваліфікаванае зерне дае ўраджай на 2—3 ц больш з кожнага гектара. Каб усе сяляне Беласточчыны сеялі выключна кваліфікаваным зернем, ураджаі былі б найменш на 1200 ц вышэйшыя, чым цяпер. Значыць, гэта адна з галоўных задач беластоцкай сельскай гаспадаркі.

Было сказана: на вёсцы ўжо вясна. Гэта сапраўды так. Ужо цяпер трэба забяспечыцца зернем, угнаеннем, сродкамі аховы раслін. 28 лютага мінае тэрмін дастаўкі зерня ў Гмінныя Спулдзельні. Затым зерне трапіць у 17.000 рэпрадукцыйных гаспадарак, а адтуль да дзесяткаў тысяч гаспадароў.

Насенняводства знаходзіцца цяпер у цэнтры зацікаўленасці улад і гаспадароў. Справа ў атрыманні высокіх ураджаяў пры параўнаўча нізкім укладзе працы і фінансавых сродкаў. Справа ў змяншэнні і ліквідацыі дэфіцыту збожжа.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Два тысячагоддзі без бягучага рамонту

Самай вялікай грабніцай у свеце з'яўляецца пабудаваная ў Егіпце піраміда фараона Хеопса, які жыў, дарэчы, яшчэ ў сярэдзіне ІІІ стагоддзя да нашай эры.

Апошні прытулак фараона мае ў вышыню каля 147 метраў і быў пабудаваны больш як з двух мільёнаў вялізных каменных пліт, вагою па дзве тоны кожная. Цікава, што будаваць сабе магілу фараон пачаў яшчэ задоўга да смерці, сагнаўшы для гэтай мэты тысячы рабоў.

У наш час тэхнікі ўсё гэта не было б вялікім цудам. Але не трэба забываць, што піраміда ўзводзілася ў сярэдзіне ІІІ стагоддзя яшчэ да нашай эры, калі самым апошнім дасягненнем навукі і тэхнікі быў... рычаг.

Вялікую павагу і нават лёгкую зайздрасць выклікае незвычайнае майстэрства тагачасных будаўнікоў. Створаны іх рукамі (у літаральным сэнсе гэтага слова) шадэўр будаўнічага мастацтва перажыў тысячагоддзі і дайшоў да нашых дзён нават без адзінага бягучага рамонту, не кажучы ўжо аб капітальным.

Цікава ведаць

Самыя марозаўстойлівыя сярод птушак — качкі і гусі. Доследы паказалі, што яны пераносяць тэмпературу да 110 градусаў марозу.

* ✲ *

Індыйскім ільвам пагражала б поўнае знішчэнне. калі б людзі не ўзялі іх пад ахову. Па рашэнню ўрада Індыі для 300 застаўшыхся ў краіне ільвоў створан запаведнік. Там ім ужо не страшны іх ворагі — тыгры.

* ✲ *

Калі кветка рэзеды апынецца ў адной вазе з ружай, то праз паўгадзіны апусціць свае галоўкі. Але смертаносныя кроплі, якія ўпалі са сцябелькоў рэзеды ў ваду, губяць і царыцу кветак — ружу.

* ✲ *

У старажытныя часы капусту лічылі лячэбным сродкам пры розных захворваннях. Вядомы матэматык старажытнай Грэцыі Піфагор пісаў, што капуста «уяўляе з сябе гародніну, якая падтрымлівае бадзёрасць, і вясёлы спакойны настрой».

* ✲ *

Сто гадоў назад памідор лічыўся ядавітым плодам, а цяпер гэта самая смачная, вельмі карысная для здароўя гародніна, якая ўтрымлівае многа вітамінаў, арганічнай кіслаты, а таксама 1,7 міліграма караціну ў 100 грамах прадукту.

70 ТЫСЯЧ ПАМЫЛАК

Ленінградскі батанік Рыгор Шлыкаў зрабіў даволі паспяховую спробу абняць неабдымнае. Чвэрць стагоддзя назад ён паставіў мэтай удакладніць, колькі ж на зямным шары адкрыта відаў раслін. Пытанне гэта далёка не пустое. Апрача вялікага навуковага значэння, такая «інвентарызацыя» вельмі важная для селекцыянераў.

Ва ўстанаўленні відаў праглядвае хісткасць. Гэта значыць, што аднолькавыя расліны могуць выглядаць па-рознаму і тым увесці ў зман нават вучонага. Таму ў батанічных каталогах змешчана па некалькі назваў — сінонімаў, што нярэдка прыводзіць да блытаніны.

— Мне прыходзілася «забіваць» адны віды і «ўваскрашаць» другія, — жартам гаворыць Рыгор Шлыкаў.

Такіх «забітых» назваў-сінонімаў, пароджаных у свой час памылковымі «адкрыццямі», набралася больш як 70 тысяч!

Але колькі ж усяго на Зямлі відаў раслін? Батаніка — адна са старажытнейшых дысцыплін — у строгую навуковую сістэму была прыведзена шведскім вучоным XVIII стагоддзя Карлам Лінеем. Ён налічваў усяго 7 тысяч відаў вышэйшых кветкавых раслін. Да пачатку нашага стагоддзя іх набралася ўжо паўтарася тысяч. а пазней акадэмік Мікалай Вавілаў назваў новую лічбу — 200 тысяч. Яшчэ праз некаторы час гэта лічба ўзрасла больш чым у паўтара раза. Цяпер пасля «чысткі», праведзенай Шлыкавым, відавая колькасць расліннага царства складае прыкладна чвэрць мільёна.

Шлыкаў устанавіў, што каля 30 тысяч відаў так ці інакш выкарыстоўваюцца чалавекам; 12 тысяч з іх вырошчваюцца, прычым палавіна з гэтай колькасці прыпадае на кветкава - дэкаратыўныя расліны. На першым жа месцы па свайму гаспадарчаму значэнню стаяць рыс, пшаніца, кукуруза і іншыя культуры.

АДН.

НА ТРАДЫЦЫІ

Традыцыі бываюць розныя. Традыцыяй сям'і Кальбарчыкаў з'яўляецца канькабежны спорт. Януш Кальбарчык і яго жонка былі вядомымі польскімі канькабежцамі. Іх традыцыі працягвае маладзенькая дачка Бажэна (на здымку), якая нядаўна ў Закапаным на агульнапольскіх канькабежных спаборніцтвах заняла ІІ месца.

НІЧОГА СТРАШНАГА

Гэтая пашча можа праглынуць чалавека, казу, цялё, як сабака муху. Але нічога такога гэтая пашча не глытае. Гіпапатам належыць да самых вялікіх звяроў, але, падобна як слон, ён раслінажэрны. Жыве ў трапічных рэках Афрыкі. Чалавека не чапае, хіба што той будзе яго прыследваць і надакучыць. Тады гіпапатам знервуецца і акуне прычэпу ў ваду. Што не хоцячы прышыбе сваёй лапачкай — гэта ўжо не яго віна. Так што, калі будзеце ў Афрыцы, можаце лодкай блізка пад'язджаць да купаючыхся гіпапатамаў, але не спрабуйце ўязджаць ім на спіну. вл.

Трыбуна чытачоў

НАШ ПІСЬМАНОСЕЦ

Міхась Панфілюк працуе пісьманосцам на пошце ў Нараўцы (Гайнаўскі павет). На гэтай пасадзе ён ужо 8 год. Абслугоўвае ён вёскі Гушчэва, Грушкі, Альхоўку, Масева I і Масева II. М. Панфілюка ўсе цэняць і паважаюць. Гэты давер і пашану сярод жыхароў пасобных вёсак здабыў ён ветлівасцю і сумленнасцю ў сваёй працы. У працы ён не шкадуе сваіх сіл. Яму няма восеннюю дажджу, а зімою завеі ці марозу. Кожны дзень адмервае свой амаль 30-кіламетровы шлях, даручаючы людзям лісты і газеты. М. Панфілюка часта можна сустрэць каля групкі дзяцей, як штосьці ім расказвае, ці чытае ўрыўкі з «Нівы» ці «Зоркі». Кожны месяц таксама прыпамінае ўсім аб падпісцы «Нівы» ці іншых часопісаў. Яго таксама яшчэ паважаюць і таму, што ён чалавек жыццёвы. Заўжды з кожным пагаворыць і, калі трэба, дык дасць параду.

«Безіменны»

На здымку: Міхась Панфілюк прыехаў у Масева II.

(Працяг са стар. 1)

ПЕДАГОГ

грушы, яблыка ці другіх пладоў. І вось тут у святочныя летнія дні іграе свае любімыя мелодыі дзядуля. Вакол яго поўна моладзі, зачараванай яго песняй і скрыпкай. І тут пераліваюцца гукі песень, якія спрадвеку бытуюць на беларускай вёсцы. А часам і сумная струна кране за душу. І тады такая жальба, такая журба чалавечае душы чуецца ў гэтым іграннні, што сэрца сціскаецца ад болю, жадаецца чагось няведамага, чаму на свеце ніколі не бываць. Але вось перабіраецца ігранне на новы тон. Выплывае на паверх магутны гук, горды, нераможны, пад якім ледзь чуваць і тыя песні жніўныя. Тады іграе Міхась аб сваёй гордай, адзінокай душы, іграе аб сваёй музыцы. І грыміць няземны гімн, плыве над хвалюючай залатой нівай і нясецца, нясецца ўдаль, перазванькаючы ў каласах. І так, не гледзячы на свае старэчыя гады, дзед Міхась адчувае сябе здаровым мабыць таму, што ён пастаянна прабывае з моладдзю, а да таго скрыпка і песня з'яўляецца неад'емнай часткай яго жыцця. Калі хто будзе гаварыць пра нуду ў такім асяроддзі, прыгадайце дзядулю Міхася, простага чалавека, якіх многа сярод вас, ён і ў школе, ён і сярод людзей, сярод народу, стварае жыццё мілейшым, культурным і дарагім.

Янка Цалушэцкі
в. Новае Ляўкова

НАША ВЁСКА

Навасады (Беластоцкі павет) прыгранічная вёска. Разам з каленіямі налічвае 135 жыхароў. Найбольш хвалюючай справай у нас з'яўляецца школа. Дзеці вучацца ў прыватных будынках, а пра пабудову школьнага будынка нашы жыхары неяк не дбаюць. На школьным плошчу быў завезены жвір і каменне, але гэты матэрыял ужо нехта парасцягаў. Аднак не думайце, што наша школа не забяспечаная прыладамі. За апошнія гады яна атрымала шмат дапаможнікаў, карты, радыё і акварыум. Дзеці займаюцца таксама ахоўвай птушак.

Другая справа — кіно. На колькі я помню, было яно ў нас адзін ці два разы. Высвятлялася на сцяне адной з сялянскіх хат.

І апошняе — электрычнасць. Ёсць яна ўжо ў нас чатыры ці пяць гадоў. На вулічных слупах таксама ўключана электрычныя лямпачкі. Але калі яны папсуюцца, дык праходзіць больш месяца часу, пакуль нехта зменіць лямпачку.

Оля Грыка
Навасады

АБ ДЗЕЙНАСЦІ ГУРТКА БГКТ У ВОЙШКАХ

Гурток БГКТ у Войшках налічвае 17 асоб і займаецца мастацкай самадзейнасцю. У гэтым годзе 13 студзеня мы паставілі ў сваёй вёсцы «Боты», «Пінскую шляхту», «Радавога Клімко» і выканалі некалькі песень. Шматлікія слухачы ўспрынялі нашае выступленне вельмі добра, і мы пачалі развучваць яшчэ дзве п'есы — «Міхалка» і «Паўлінка».

26 студзеня былі ў вёсцы Дзяніскі. Тут таксама нам усё ўдалося вельмі добра. Моладзь з Дзяніскі запрашала нас прыехаць з новым выступленнем. Вялікую дапамогу гуртку аказваюць мясцовыя настаўнікі — Ірэна Буслоўская і Аляксандр Барташук. На жаль, нічога не памагае нам Бельскі аддзел БГКТ. Ніхто нас не адведвае, усе забылі пра нас. Просім, каб нас Аддзел не забываў, просім, каб нам дапамог яшчэ лепей паставіць працу, просім, каб нам прыслалі новых беларускіх песень і новых п'ес.

Члены гуртка БГКТ
у Войшках

АБУДЗІЦЬ ГУРТОК

Восенню 1961 года пры школе сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ў Шымках арганізаваўся гурток ЗМВ. На пачатку свайго існавання пачаў ён нават вельмі добра дзейнічаць: арганізоўвалі сходы, вучыліся п'есак, якія паставілі на першамайскай акадэміі. На жаль, на гэтым і закончылася дзейнасць гуртка. Складчыны не аплачаны, ад лета не адбылося ніводнага сходу. Можна сказаць, гурток ЗМВ у Шымках пагрузіўся ў зімовы сон. Але ўжо хопіць гэтага сну! Трэба прачнуцца!

Мікалай Лаўрушук
Старая Луплянка

СПАТКАННЕ З РАДНЫМ

Дзве вёскі, Масева I і Масева II, раскінуты ў глыбі Белавежскай пушчы. У жыхароў гэтых вёсак многа ёсць хвалюючых нявырашаных спраў. Яны пажадалі пагаварыць аб іх са сваім радным да павятовай рады нарадовай Кастусём Майсеняй. Нядаўна такое спатканне адбылося і на ім сяляне дамагаліся дапамогі з боку ўлад у наступных справах: 1. Абгарадзіць пушчу плотам, таму што не абараніцца ад дзікаў, якія цалкам знішчаюць пасевы. 2. Паглыбіць рэчку Нараў, якая залівае сенажаці і нішчыць мноства дабраякаснага сена. 3. Правесці электрычнае святло.

Усе справы вельмі важныя і Кастусь Майсеня заверыў выбарцаў, што будзе дамагацца ад улад вырашэння хвалюючых праблем масеўцаў.

мх

У РЭПІСКАЙ КРАМЕ

Надзю Плеву ў Рэпісках усе добра ведаюць. Ад 1960 года працуе яна ў мясцовай краме прадаўшчыцай. Гэту маладую прадаўшчыцу кожны жыхар вітае ветлівай усмешкай. Тут яе любяць. Надзя добра ведае патрэбы сялян, таму ў яе краме заўсёды можна купіць тавар першай патрэбы. Бывалі выпадкі, што ў Нарве не хапала, а ў рэпіскай краме бяры колькі хочаш. Да таго тут заўсёды чыста і парадак.

Надзя Аксенцюк
Ласінка

ТАКІХ ТРЭБА НАМ БОЛЬШ

Вёска Грэдалі (Бельскі павет) — невялікая. Моладзі таксама амаль што няма. Здаецца, што тут толькі людзі працуюць на гаспадарцы і больш ні аб чым не думаюць. Але памыліўся б кожны, хто даў бы такую ацэнку жыхарам гэтай невялічкай вёскі. У вёсцы ёсць прыгожая святліца. Тут часта моладзь арганізуе танцавальныя вечарыны, на якія запрашае моладзь з навакольных вёсак. Але не толькі пад танцоўкамі жыве моладзь з Грэдалёў. Яна арганізавала мастацкі калектыў, які ўзяўся з месца за працу. На пачатак, а гэта было ў мінулым годзе, самадзейныя артысты падрыхтавалі эстрадную праграму, з якой выступілі ў сваёй вёсцы, а потым наведалі суседнія. Цяпер калектыў падрыхтаваў новую праграму, на якую злажыліся аднаактовая камедыя «Міхалка», песні, скетчы і танцы. Далі ўжо два канцэрты: у сваёй вёсцы і ў Краснай Всі (Бельскі павет). У бліжэйшы час калектыў з Грэдалёў думае наведаць Кузава, Дабрыводы (Гайнаўскі павет) і другія вёскі. Такой моладзі і калектываў трэба больш на нашыя вёскі, тады і з культурай жылі б усе ў згодзе.

Мацейка

ПАРАЙ, СЭРЦАЙКА!

Жывём мы на вёсцы. Пажаніліся ўжо 2 гады таму. Маем прыгожую дачушку. Я кахала мужа і кахаю па сённяшні дзень. Да гэтага часу ўсё ўкладвалася добра, але вось баюся, што прыходзіць канец нашаму каханню. А вось якая гэтага прычына.

У нашай вёсцы першы год існуе школа сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Налічвае каля 30-ці вучняў. І мой муж таксама распачаў навуку і цэлымі вечарамі праседжвае ў школе. А я знаю чаму. Там вучыцца многа дзяўчат, і адна прыгожая мая суседка. З ёю ён вяртаецца заўсёды са школы, і мне здаецца, што іх штосьці мацнейшае ад школы вяжа. Часам прыходзіць пазней гадзіны па занятках і гаворыць, што яны дыскутавалі там над такой ці іншай праблемай. Ну бо і падумай, Сэрцайка, чаго муж ходзіць у гэтую школу, калі не для прыгожай суседкі, з якой можа там без падазрэння сустракацца. Ён жа і так з'яўляецца гаспадаром і ўмее сам працаваць на зямлі, а што ж тут умець, абы сіл хапала! Муж для мяне і надалей добры, хіба толькі прытвараецца, што мяне кахае. Ну і таму я баюся яму аб гэтым сказаць. Парай, Сэрцайка, як распачаць гэту, не даючую мне спакою размову? Ці мо' катэгарычна забараніць ісці мужу ў школу? Чакаю тваёй парады.

Ніна з вёскі Б.
Гайнаўскі павет

Дарагая Ніна!

Раю табе зусім не гаварыць мужу аб гэтым уроеным праз цябе яго каханні з суседкай. Гэта папросту, калі мужа няма вечарамі дома, ты стала падазраваць яго і зайздросціць. А гэта ўжо нядобра. Замест гэтага і ты пайдзі разам з мужам у сельскагаспадарчую школу і тады сама пераканаешся і многа чаго навучышся. Ты ж пішаш, што маеш скончаную пачатковую школу. І тады чаму не вучыцца? А муж твой, відаць, хоча быць добрым гаспадаром, хоча добра гаспадарыць і мець добрыя даходы. І гэта вельмі разважліва. Усе маладыя гаспадары павінны цяпер вучыцца, каб падняць нашую гаспадарку на вышэйшы ўзровень, а тым больш, што на вёсках усё больш арганізуецца школ сельскагаспадарчай падрыхтоўкі.

СЭРЦАЙКА

КІНО

ПРАГРАМА
на 25.II. — 3.III 1963 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Tajemnica zielonego boru" (radz.), 26—28. II. „Dwaj panowie N" (polski), 1—3. III.

Кляшчэлі
„Jazz, jazz, jazz" (angl.), 26—28.II. „Uskrzydleni" (NRD), 1—3. III.

Навасады
„Katastrofa" (węgr.), 2—3. III.

Нараў
„Bestia" (węgierski), 27. II. — 3. III.

Нараўка
„Marynarz z Komety" (radz.), 27. II. — 3. III.

Чаромуха
„Morderca mieszka pod 21" (franc.), 26—28. II. „Alibi nie wystarcza" (czeski), 1—3. III.

Чыжы
„Tragiczny zamach" (jugosł.) 27. II. — 3. III.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Tomcio Paluch" (meksykański), 27. II. — 3. III.

Бранск
„Pan i ostrolog" (czeski), 26—28. II. „Dziewczyna z dobrego domu" (polski), 1—3. III.

Орля
„Przeciwnicy" (angl), 27. II. — 3. III.

Гродзісг
„Jewdokia" (radz.), 27. II. — 3. III.

Райск
„Koniec drogi" (polski). 27. II. — 3. III.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„W. I. Lenin" (radz.), 26—28. II. „Ożeniłem się z czarownicą" (USA), 1—3. III.

Міхалова
„Na scenach świata" (rumuński), 26—28. II. „Tata, mama, córka i zięć" (radz.), 1—3. III.

Супрасль
„Zdarzyło się to w Rzymie" (włoski), 26—28. II. „Wakacyjne przygody" (radz.), 1—3. III.

Чорна Беластоцкая
„Jak się młody Noszty żenił" (węgierski), 26—28. II. „Prawo morza" (bułg.), 1—3. III.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Tajemnica zielonego boru" (radz.), 26—28. II. „Dwaj panowie N" (polski), 1—3. III.

Мілейчыцы
„Jazz, jazz, jazz" (angl.), 26—28. II. „Alibi nie wystarcza" (czeski), 1—3. III.

Нурэц
„Profesor Mamlock" (NRD), 26—28. II. „Martwe dusze" (radz.), 1—3. III.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Futrzany gang" (anglielski), 26—28. II. „Rok przestępny" (radz.), 1—3. III.

Сухаволя
„Śladami Ikara" (radziecki), 26—28. II. „Dom bez okien" (polski), 1—3. III.

Шудзялава
„Pragnienie" (rumuński), 27. II. 3. III.

Янаў
„Dziewięć dni jednego roku" (radz.), 26—28. II. „Rzeczywistość" (polski), 1—3. III.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Telegraficzny pojedynek" (rumuński), 2—3. III.

Новы Двор
„Tata, mama, córka i zięć" (radz.), 2—3. III.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Telefony: red. naczelny 26-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 łz. półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-31. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $. w Europie, 5 $ — w USA.

Nakład 5000. Bltk A-3

У СУДЗЕ

Ці вы чулі, як яны біліся?

— Так.

— А чаму вы не баранілі пакрыўджанага?

— Я не ведаў, хто з іх будзе пакрыўджаны.

Прыслаў

Янка Цялушэцкі

КАЛЯРОВЫЯ ГРАХІ

— Якія грахі мае твой дзядзька? Напэўна, белыя?

— А чаму ты так думаеш?

— Бо ў яго валасы пабялелі.

— Ды якое дачыненне маюць яны да грахоў майго дзядзькі?

— У майго дзядзькі раней былі таксама чорныя валасы, а цяпер белыя, бы снег. Ён мне сказаў, што ўсе грахі ўпалі яму на галаву. Дык відаць яны былі белыя, калі выбялілі яму валасы.

Прыслала **М. Антанюк**

У ГАСПОДЗЕ

Прыходзіць у гасподу дачка і звяртаецца да бацькі, які там сядзіць з сябрамі:

— Тата, хадзі дамоў, мама хворая.

— Скажы маме, што п'ю за яе здароўе, — адказаў бацька.

Прыслаў

Аляксандр Варанко

— Асцярожней... унізе яшчэ не выпаў снег.

— Нешта тут не згаджаецца. Немагчыма, каб ты раптам была такая добрая.

Заечае мяса

Адзін грамадзянін захацеў пакаштаваць заечага мяса. Пайшоў ён на рынак і, угледзеўшы мяса, пытае прадаўшчыка:

— Ці мяса свежае?

— Свяжуткае, бо яшчэ ўчора мышэй лавіў, — адказаў заахвочваючы прадаўшчык.

Прыслаў **Валянцін Германюк**

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе **моладзі з Палічнай,** Гайнаўскага павета, змяшчаем папулярную савецкую песню

В ДЕНЬ РОЖДЕНИЯ

Слова В. Харитонова — Музыка А. Новикова

Не могу я тебе в день рождения
Дорогие подарки дарить,
Но за то в эти ночи весенние
Я могу о любви говорить.

Я могу в ожиданье свидания
До зари простоять под окном
И в часы предрассветные, ранние
Каждый день возвращаться пешком.

Я пока что живу в общежитии,
Увлекаюсь своею мечтой,
Никакого не сделал открытия,
Но оно, несомненно, за мной.

Ты не думай, что я невнимательный,
Что цветы не бросаю к ногам, —
Я тебе в этот день замечательный
Свое верное сердце отдам.

КУР'ЁЗЫ

Слон — балельшчык

Цэйлонскі футбольны клуб «Каломба рэнджарс» мае аднаго прыхільніка, які з энтузіязмам вітае кожны поспех сваёй каманды. Яго трубны голас перакрывае крыкі ўсіх астатніх балельшчыкаў. Хто ж гэта? Ніхто іншы, як малады слон, які носіць мянушку Джумпіл. Слон добра выдрасіраван: калі нападаючыя «яго» клуба забіваюць мяч у вароты сапернікаў, ён у той жа момант паднімае ўгору свой хобат і пераможна трубіць.

Латарэя

— Купіце лёс, — крычыць латарэйшчык да прахожага. — Можаце выйграць самаход!

— А навошта мне самаход, — адказаў прахожы.

— Не кожны выцягне самаход, — суцяшае яго латарэйшчык. — Ёсць і лёсы пустыя.

Прыслаў

Уладзімір Красоўскі

НАВУКОВЫЯ АДКРЫЦЦІ

Чаго толькі людзі не выдумаюць на белым свеце, ды так спрытна, што камар носа не падточыць. Да такіх адкрыццяў адносіцца апублікаваная праца аб уплыве колеру на псіхіку чалавека.

Як вядома, бывае колер халодны — нябескі, або ясназялёны, які нагадвае нам ваду і лёд. Аранжавы і чырвоны колер нагадваюць агонь, таму адносяцца да цёплых колераў.

У гэтым адкрыцці скрываюцца для нас вялікія магчымасці.

Аднак выбачайце, людзі добрыя. Пакуль я не перайшоў да сутнасці расказу, хачу паведаміць вас аб іншым важным адкрыцці.

За граніцай пачынаюць кніжкі выпускаць з рознымі пахамі-араматамі.

Напрыклад, бярэце кнігу «Дапаможнік па кветкаводству», гартаеце, а старонкі пахнуць ружамі, бэзам і іншымі кусцікамі.

Уявіце, значыць, такое: сядзіць гаспадар зімой у ненапаленай хаце. Сцены хаты памаляваны на аранжавы колер і здаецца гаспадару, што ў хаце вельмі цёпла, не толькі цёпла, а проста горача, хоць вокны расчыняй.

Бярэ гаспадар кніжку «Жывёлагадоўля», а ад кнігі расходзіцца прыемны хляўны пах, быццам каровы з конямі тут побач знаходзяцца.

Гаспадар разгортвае ў кухні «Кухарскую кнігу» і па хаце расплываецца смачны пах мяснога бульёну, печаных піражкоў і смажанай індычкі. І да таго гэты пах сытны, што гаспадары вырашаюць абеду не варыць і проста да вячэры рыхтавацца.

Як бачыце, чытачы сімпатычныя, пры гэтых адкрыццях жылі б мы, як у дні масленіцы.

Зразумела, ведаючы нашы арганізацыйныя здольнасці, мы павінны быць падрыхтаваны да малых непаразуменняў.

Можа здарыцца так, што купіць гаспадар кнігу «Садаводства», прынясе дамоў, сядзе як найбліжэй чырвонай сцяны, каб цяплей было, разгорне кнігу і... заплача.

Аказалася, што гаспадару трапілася кніга з вытворчым бракам. «Садаводства» было прасякнута пахам нашатырнага спірту.

Паспрабуйце ў гэтакім выпадку выступіць з рэкламацыяй да выдавецтва. Вас аблаюць і скажуць, што вы самі аблілі кнігу нашатырным спіртам.

Зрэшты і фарбы ў нас нетрывалыя, на сонцы колер трацяць. Вылін준юць сцены ў хаце ад сонца і давядзецца зімою запаліць печку.

Значыць, ранавата прымяняць новыя адкрыцці і выбачайце мне, людзі мілыя, збегаю я па дроўцы, ды пару полен падкіну ў печ, што і вам раю.

Дзядзька Лявон

Сны Колькі Сплюха

Музыканты бубняць якісьці модны танец; вясельнікі не тое, што танцуюць, але проста скачуць, вычварна раскірачваюць ногі. Бабулька Наста агалілася ў шалёным кругавароце, прыцiскаецца да расчырванелага маладзіка і крычыць: «Го-оп... го-оп!»

Райчына вяселле.

Сват чапляе ручнік за электрычную лямпачку, робіць пятлю, плача. Слёзы пырскаюць з-пад прыплюшчаных павек, выцякаюць носам, заліваюць белую кашулю на грудзях. На месцы сэрца ружавее юшка, адвальваецца і шлёпае пад ногі застыўшая кроў. Хапаецца сукачамі пальцаў за сэрца і лямантуе. Чаго? Не чуваць, зусім не чуваць. Толькі Настчынае «го-оп, го-оп!»... штораз шпарчэй і шпарчэй раскручвае пары так, што ўжо не відаць людскіх твараў, постаці здаюцца шпулькамі.

Весялосць глушыць бяду.

Гулянку паласнула шыпячая бліскавіца. Асляпіла. Гром выбіў вокны, усё вышпурнуў з пакоя. Пад лямпачкаю вісіць на вышываным ручніку сват. Усюды пуста — ні гасцей, ні сталоў, ні крэсел. Сват прычытвае: «Вешаюся, людкове, вешаюся... цесць не дае пасагу!... не даў гумавіка! Куды мне вочы дзяваць! Ну, куды? Скажы?»

Мёртва вылупіў на мяне бельмы.

— За пасаг павесіўся, дурню! — крычу яму. — Злазь, стаўбун, бо ручнік запэцкаеш!

Грымоты ляскаюць на прыгуменні аж сасулькі звіняць на бярэзінах. Віхура затуманіла вуліцу душным снегавым пылам.

На панадворку музыка, танцы. Бабулька Наста сядзіць на плоце і выкрыквае: «Го-оп!... го-оп!»

Сват аджыў. Саскочыў на падлогу і сказаў: «Не буду сёння вешацца, бо пагоду сапсую.»

НА ВЯСЕЛЛІ

У гэту хвіліну настала цішыня. Трэскае ў дрэвінах мароз, качаецца ад смеху па небе месяц, аж зоркі разбягаюцца ва ўсе бакі. У вокнах паявіліся шыбы з адубеўшымі ёлачкамі, у хаце зноў людскі гоман, а ўсе гугукаюць адно: «Непатрэбны гумавік... непатрэбны гумавік!»

Няма Зінкі, не бачу Зінкі.

— Дзе наша дачка? — трывожуся. У адказ дружбанты пакладаюцца ад рогату, дружкі апусцілі галовы.

— У гумне Зінка твая, у гумне. — хіхікае Наста і ліжа языком астатні пярэдні зуб.

Выбягаю на ганак. Паміж кустоў над рэчкаю Зіна гуляе з кучаравым кавалерам. Ён у кажусе, яна ў белай сукні без рукавоў, без шаліка. Падаюць у гурбы, ганяюцца. Давяцца ад уцехі.

— Змерзнеш! Чуеш? Змерзнеш!!! — хачу зысці па сходках ды так коўзка, што не магу рушыць нагою.

Хлопец ухапіўся за Зінчыну руку і бягуць да гумна.

— А вы куды?! Куды!?

Зінка прычыняе палавіну дзвярэй і цягне яго за сабою ў сена.

— Скажу бацьку, смаркуля! Вылупцуе цябе дзягаю, ой злупіць! Не пашкадую, памагу яшчэ...

А яна, Зінка, адвярнулася і высалапіла язык, проста ў твар. Мне, роднай маці!

А кавалер грозна зморшчыўся і выцадзіў праз зубы: — Нам непатрэбны гумавік! Непатрэбны!

Дух забіла ад іхніх слоў. Хапаю за мятлу і хутка ступаю па сходках. Слізгаюся і лячу ўніз, распасціраю рукі, каб затрымацца за што-лень...

* * *

— Аяй, вочы выдзярэш! Што гэта такое чаўпеш па ночы? — нехта вішчыць вельмі блізка, пад бокам.

Схопліваюся з пасцелі, муж перапалохана кінуўся пад сцену і быццам спуджаны звярок таропіцца на мяне вугалькамі вачэй.

На тапчане спіць Зінка. Скручаная ў клубок, ссунула з сябе коўдру. Прамерзла. Ад акна нясе холадам, шыбіны залеплены снегам. На дварэ мяцеліца.

КОЛЬКА СПЛЮХ